

UTGIVEN AV
DISKUSSIONSCIRKELN
FORUM
I GUSTAVSBERG

Nordens flaggor **DIEN 7 MAJ 1945.**

O fladdren ut från syskonriken
i tidens stormar, korsets fanor!
Om frihetens förbund prediken!
Om tron, som välvde våra banor

till ett gemensamt
öde inför världen!
Korstecknet ensamt
skall besegra svärden.

Se, genom Danmarks rosengård
vävs sagans liljevita bård!

I Finlands vita hjältesnö
det blånar glans, som ej skall dö!

På Islands frostblå himmelsfält
sig Nordens tecken blodrött ställt!

Och Norges längtan ljushöljd står
som fjäll i stormens röda vår!

O syskon, Sverige hälsar Er
med solguld, som ur djupblått ler!

Hell Nordens fanborg! Ovan svärden
dig lyft inunder stjärnetälten!
När våldets stormvind skövlar världen
så värna kring de tysta fälten,

där brödraskapen
folken sammanringa!
Där andens vapen
ljusa segrar bringa!

Lars-Erik Essén.

(Dikten är skriven för konserten i Gus-
tavsbergs kyrka den 5/6 1945)

Denna dag gick fredsbudskapet ut över ett sargat och lidande Europa. Det spreds med hast från man till man. Det framkallade ett jubel utan like. Världen skulle gå mot en ny vår. Det skulle snart bliva en folkens sommartid. Norden skulle åter känna frihet och leva i frihetens gemenskap.

Den 7 maj 1945 kan ingen av vår generation någonsin glömma. Så överväldigande var dagens budskap. På något sätt borde vi årligen fira den dagen. Aldrig förr har världen genomlidit något så vanvettigt, som allt detta onda under detta krig. Därför fyllde fredsbudskapet oss alla med befrielsens lättnad och glädjens tacksamhet. Vi svenske jublade. Hur mycket mer skulle man då icke göra det i de länder, där barbariet övat förtryck och terror.

Alla hade vi länge väntat på denna dag. Och ändå kom den plötsligt. Många ha sagt, att de icke bära på några djupare minnen och intryck från fredsdagen 1918. Kanske beror detta på, att vi själva icke levde med nöden och vandan så alldeles inpå oss som nu. Kanske ock därpå, att det andra världskriget har vida överträffat det förra i fråga om gräsligheter.

Ett par timmar efter radiomeddelandet fick jag ett samtal med fjärdingsmannen, kyrkofullmäktiges ordf., Oscar Söderberg. Han föreslog, att vi skulle fira dagen på något värdigt sätt. Genom fabriken högtalare borde man lätt kunna få ut meddelandet härom. Efter en kort stund hade vi ett program färdigt.

Det må i korthet här få återgivas. Strax före kl. 19 skedde en

Fredsdagens glädjetåg.

GUSTAVSBERGAREN

ARG. 3 JUNI 1945 N:r 3

Utgivningsort och adress:

Gustavsberg

Redaktionskommitté:**Ansvarig utgivare:**

Gust. Andersson, Tallåsen 6, tel. 357

Redaktörer:O. Lövgren, Tallåsen 30, tel. 137
J. Movinger, Tvärvägen 18, tel. 264**Expedition:**H. Lindholm, Grindstug. 11, tel. 308
Postgirokonton 27 51 73**Annonssförmedlare:**

G. Dahlberg, Höjdhagsv. 19, tel. 359

Prenumerationspris:

Helår 1:50. Lösnummer 30 öre.

Annonspis:

20 öre pr mm.

För särskilt begärd plats 25 öre pr mm.

samling vid musikpaviljongen. Redan dit hade ett överväldigande antal gustavsbergare mött upp. Blåsorkestern spelade. Hemvärnet, manskören och skolbarnen med flaggor i händerna stodo i leden. Marschen gick mot torget. Där slöto lottor och ett stort antal civila ytterligare till. Marschen gick vidare till kyrkvallen. Manskören sjöng grannlänternas nationalsånger. Efter ps. 124 talade under-tecknad om denna vår gemensamma högtidsdag. Herr Söderberg utbringade ett leve för Sverige, Norden och freden. Efter vår egen nationalsång ringde kyrkklockorna. Vem kan glömma dess jubelklang!

Man har beräknat, att bortåt 1,700 gustavsbergare hade infunnit sig, den största samling på en gång i samhällets historia.

Djupt rörda män och kvinnor hade på ett värdigt sätt firat dagen.

Efter högtiden på kyrkvallen fortsatte unga och gamla till Klubben, där Gösta Dahlberg ledde lekar och allsång.

Den 8 maj ringde man i landets kyrkklockor mellan kl. 8—8,30. På överlärare Gezelius' förslag hade skolan gemensam morgonbön i kyrkan omedelbart efter klockringningen. Det blev en gripande högtidsstund i vår kyrka. Många föräldrar hade också infunnit sig till denna morgonandakt.

I SAMVERKAN.

Den kooperativa rörelsen har samverkan som motto för sin verksamhet. Samverkan mellan konsumenter och säljare. Samverkan förekommer väl också inom den konsumentkooperativa rörelsen. Genom den intressegemenskap, som måste föreligga, då köpare och delägare i rörelsen är samma personer. Inom en konsumtionsförening kan också medlemmarna på distrikts- och årsmöten göra sin stämma hörd. De kan här såväl framföra kritik mot de ledande inom föreningen som bestämma dess vidare utveckling.

Detta gäller om den konsumentkooperativa rörelsen. Men när den också installerar sig som producent blir förhållandena annorlunda. Då bortfaller medlemmarnas omedelbara inverkan på rörelsen. Det blir vederbörande i ledningen för kooperativa förbundet och respektive företags chefer, som blir de bestämmande. Visser-

ligen kan man mot detta anmärka, att kongressen här blir den som skall föra medlemmarnas talan. Men var och en måste ju förstå att valda ombud till en kongress knappast kan känna till vad som gäller för de olika företagen. Nej, här borde det i stället vara representanter för de anställda som kunde träda i medlemmarnas ställe. Dessa är ju i de flesta fall medlemmar inom konsumentkooperationen, de har också som anställda inom företaget ett naturligt intresse av detsamma. Av det kooperativa företaget begär väl kooperatorerna, att det skall vara ett mönsterföretag. Det skall skötas rationellt och riktigt, och det skall vara mönsterarbetsgivare.

Hur har vi det nu på Gustavsberg i detta hänseende. Är det som de flesta har tänkt sig att ett kooperativt företag skall vara beskaffat. Råder här den harmoni och

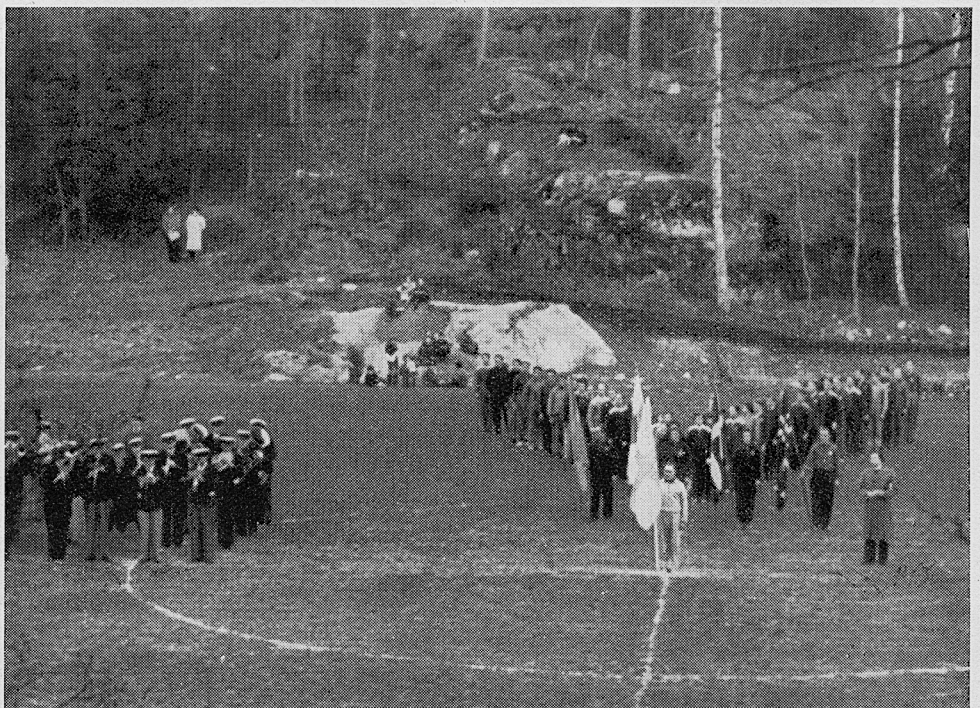
Forts. å sid. 8.

Kl. 18,30 samma dag hade Gustavsbergs idrottsförening anordnat en festlighet på Idrottsplatsen till förmån för Norge-hjälpen. Blåsorkestern och manskören medverkade. Det blev en verklig upplevelse att se föreningen med fanborg defilera och marschera upp mitt på planen i V-formation.

Samma kväll beslöt Kyrkliga Arbetskretsen vid sitt sista arbetsmöte för säsongen att sända 300:— kr. till frihetsgåvan till Norge samt 300:— kr. till "Till bröders hjälp".

På ett i allo värdigt sätt firade vi budskapet av den 7 maj 1945.

Johan Movinger.

Idrottsföreningens V-formation.

Inför framtiden.

De närmaste åren ha även vi svenskar många problem, som vi i inbördes samverkan måste söka lösa.

Det lyckades oss under de senaste åren att införa för c:a 800—900 milj. kr. varor mera per år än vi exporterade. Under 1944 förändrades dock situationen. Importen upphörde. I stället ha vi nu fått åtaga oss en betydande export, särskilt efter Tysklands kapitulation. Främst gäller detta leverans av matvaror till Norge och Finland. Genom sänkning av våra egna ransoner kunna vi göra detta. Men dessutom ha vi till dessa länder genomfört betydande leveranser av för oss själva mycket värdefulla industriråvaror. När vattenvägarna åter öppnas måste vi ställa en betydande del av vår handelsflotta till förfogande för den internationella sjöfartspoolen och kunna endast disponera en del av den för eget bruk. De förenade nationernas krigs- och handelsflottor komma att vara engagerade i Japankriget och kunna tills vidare icke göra nytta för det mellanfolkliga varuutbytet inom vår hemisfär. För våra exportvaror måste vi lämna kredit. De mottagande länderna ha endast i mycket begränsad omfattning möjlighet att lämna oss varor i stället. Men skola vi kunna leverera våra varor till andra länder, är det nödvändigt, att vi få in en hel del olika industriråvaror och först och främst bränsle. Men detsamma behöva icke blott de ännu krigförande länderna utan även de förut ockuperade. Få de icke detta, kunna de icke driva sina egna industrier. Svårigheterna äro betydande. Följden synes därför bli, att det ännu rätt länge kommer att råda bristhushållning.

Vi ha från en synpunkt sett ett mycket gott utgångsläge. Vår industri har förblivit oskadad, dess kunniga personal finnes i behåll. Underhåll och moderniseringar

torde ha genomförts i den utsträckning tekniska och ekonomiska möjligheter förelegat. Företagen ha konsoliderat sig mycket bättre än efter det förra kriget och kunna därför bättre tåla en påfrestning.

Det finnes dock några betydelsefulla faktorer, som mana till vaksamhet. I Amerika liksom i England ha under kriget betydande erfarenheter vunnits inom produktionstekniken. Vi ha icke varit i tillfälle taga del av dessa. När därför dessa båda länder omedelbart efter krigets upphörande komma att med hela sin energi söka tillförsäkra sig exportmarknader, kommer den svenska industrin att stöta på betydande svårigheter. Erfarenheterna från krigsfabrikationen komma att om sättas i en tillverkning av konsumtionsvaror och kapitalvaror i stora serier och till mycket låga kostnader. Dessa länder komma att utnyttja sin politiska maktställning för att säkra sin exportindustri, enär detta är förutsättningen för dem för att kunna betala importen. England har kriget gjort betydligt fattigare. Det har icke som förut möjligheter att betala importen genom tillgodohavanden och inkomster från utländska placeringar. Kolonierna liksom de sydamerikanska staterna ha skapat en industri under kriget. Vårt välstånd är i hög grad beroende av vår export. Det är därför icke säkert, att vår nuvarande tekniska nivå kommer att räcka till, så att vi kunna hävda oss på den sålunda uppkomna världsmarknaden. Säkerligen måste vi lära oss att tillverka våra produkter billigare. Som ett näraliggande exempel kan nämnas, att Atlas-Diesel nyligen företagit en undersökning för försäljning av tryckluftaggregat till Sydamerika. Därvid visade det sig, att deras priser lågo c:a 20 % högre än de amerikanska fabrikerernas!

Vi ha länge levat i den självklara föreställningen, att våra svenska malmfält och våra skogar äro outtömliga. Det har visat sig vara en illusion. Våra förnämsta malmfält i mellansverige, varpå våra kvalitetsstålverk äro grundade, beräknas icke räcka mera än c:a 70—75 år. Våra skogar hade redan före 1939 i viss omfattning överavverkats på sådant virke, som användes i förädlingsindustrin.

Det största problem, som möter oss, är dock våra befolkningsproblem. Vi bygga för närvarande 45,000 lägenheter pr år. Om två år behöva vi icke bygga mera än c:a 20,000. För att hålla byggnadsindustrins 150,000 man i arbete måste vi riva mellan c:a 25,000—30,000 lägenheter pr år av det sämsta bostadsbeståndet i tätorterna, en svår uppgift, som kommer att kräva mycket av oss. Inflyttningen från landsbygden kommer att stagnera. Jordbruken komma att bli större och en kraftig mekanisering måste ske för att den minskade lantbruksbefolkningen skall kunna framställa samma mängd livsmedel som förut. Antalet personer, som komma att inträda i de arbetsföras led, kommer att minska mycket kraftigt de närmaste 15 åren. Och hur blir det sedan? Det veta vi ej. Födelseantalet har kraftigt gått upp de senaste åren. Men detta beror ej på att barnantalet per familj ökat utan därpå att äktenskapens antal ökat. Dels hade vi åren närmast före förra världskriget stora barnkullar, vilka nu gift sig, dels har även bland de högre åldrarna giftermålsfrekvensen stigit väsentligt.

Kvar står dock det faktum, att under de närmaste femton åren kommer tillgången av unga arbetsföra människor att kraftigt minskas. Skall Sverige i fortsättningen kunna bibehålla eller långsamt öka sin folkmängd, måste dessa unga familjer ha flera barn per familj. Detta kommer att betyda, att de utom en ökad kostnad för ett större barnantal även måste räkna med att få ett större antal åldringar att taga hand om.

Vi äro nog alla överens om, att våra strävanden skola mynna ut i att kunna höja den materiella levnadsstandarderna, skapa större trygghet åt människorna och därmed också lägga grunden för ett rikare andligt liv. Vi kunna nog också vara överens om det självklara men tyvärr lika ofta bortglömda förhållandet:

ett stegrat välstånd kan endast uppnås, om vi per individ producerar mera varor, andra länder måste vara villiga att taga emot varor från oss och ge oss sina produkter i utbyte.

Om den unga generation, som nu kommer, skall taga på sig ökade bördor för barnen och det sti-

Forts. å sid. 4 spalt 3.

GAMLA ARBETSLAG.

IV. TRYCKERILAG 1903.

I början av detta århundrade pågick i fabriken en nybyggnadsverksamhet, som kan jämföras med den nu pågående. Nya verkstäder och ugnar byggdes, nya maskiner anskaffades och driften rationaliserades. Den unge ingenjör Odelberg var den drivande kraften i detta nydaningsarbete. Fabriken utökades, och dess kapacitet blev härigenom mer än dubbelt så stor som tidigare. Bland nyanskaffningarna märktes också tryckmaskiner. Förr hade all tryckning skett i handtrycknings-

pressar. Fabriken ägde ett 25-tal sådana. Dessa slopades nu. Men därmed blev också de gamla "tryckargubbarna" överflödiga. På bilden ser vi en del av den gamla tryckeripersonalen från år 1903. Den enda kvarlevande av dessa "gubbar" är Axell. Men vi har en annan gammal tryckare — Algot Johansson — bland oss. Han flyttades från de gamla pressarna och sattes att sköta de nya maskinerna. Detta arbete hade han ända till 1934.

G. Säström.

Stående: A. Gehlin, J. Olsson, A. Fransson, V. Karlsson, G. Gustavsson ("Borgmästaren"), G. Andersson, K. Axell. Sittande — bakre raden: J. Hammarström, E. Karlsson, A. Håkansson-Nyström, H. Flink, S. Andersson, M. Johansson. Sittande — främre raden: E. Lindgren, M. Stoor, L. Olsson, H. Örtengren, G. Jansson, R. Andersson, M. Pettersson.

Ett tryckeri från 1890-talet.

Från vänster: Elin Hammarström, Malmstedt, W. Fredblad, Tekla Severin, Algot Johansson, Gunhild Olsson, Jenny Hammarström, Maria Söderström, Maria Lennström-Karlsson.

Forts. från sid. 3.

gande antalet åldringar, samtidigt som det är önskvärt, att deras levnadsstandard får fortsätta att stiga i samma takt, som vi fått vara med om, betyder detta, att vi icke längre kunna nöja oss med den produktionsstegring per år, som vi uppnått de senaste 20 åren. Den måste stegras ytterligare.

Hur skall detta gå till? Jo, genom att skapa bättre tekniska hjälpmedel, bättre organisation inom företagen, billigare varudistribution, ökad sparsamhet med råmaterial. Men för att göra detta kräves flera kunniga människor, som kunna skapa hjälpmedlen och organisera verksamheten. Vi måste ha kunnigare och skickligare människor, som använda hjälpmedlen. Förutsättningen för en produktionsstegring är därför, att vi söka spåra upp och hjälpa alla begåvningar. En del kunna kanske lämpa sig för forskning, andra för rent teknisk-konstruktiv verksamhet, andra åter för driften antingen som ledare eller skickliga yrkesarbetare.

När jag i februari 1943 lämnade en redogörelse för "Gustavsberg under och efter kriget", visade jag även i stora drag, hur ombyggnaden av hushållsporslinsfabriken var tänkt. Under mellantiden har ett intensivt arbete bedrivits för att finna tekniskt goda lösningar på en del problem. Vi beräkna att till hösten kunna framlägga en fylligare redogörelse i form av föredrag.

Varje avdelning, som kommer att beröras av omflyttningen, kommer sedan att erhålla en speciell information. Avsikten är att söka få kritik och förbättringsförslag, innan de definitiva åtgärderna genomförs.

Vid det ovannämnda föredraget meddelade jag även, att när den stora ombyggnaden genomförts och vi kommit in i normala arbetsformer, skall en organisation skapas inom företaget, som skall giva var och en en möjlighet att inkomma med förbättringsförslag. Granskningen kommer att ske i samråd med en kommitté, där såväl företagsledningen som övriga anställda kommer att vara representerade. Goda förslag komma att belönas. Meningen är att härigenom skapa ett effektivt och smidigt organ, som skall ombesörja att alla goda uppslag och idéer komma fram till behandling. Me-

GUSTAVSBERGS MJÖLKFÖRSÄLJNINGSFÖRENING - 25 ÅR.

När vi nu blivit anmodade att lämna några uppgifter om Gustavsbergs Mjölförsäljningsförening, ber vi er följa med oss 25 år tillbaka i tiden till den 24 aug. 1920 — den dag, då föreningens grundsten lades.

Anledningen till G. M. F:s bildande var, att gustavsbergarna reagerade kraftigt mot det godtyckliga förfarande som då var rådande vid mjölkdistributionen, i samhället. Man ansåg, att detta förfaringsätt var fullständigt ohållbart, och att något måste göras för att få en rättvisare fördelning av mjölken.

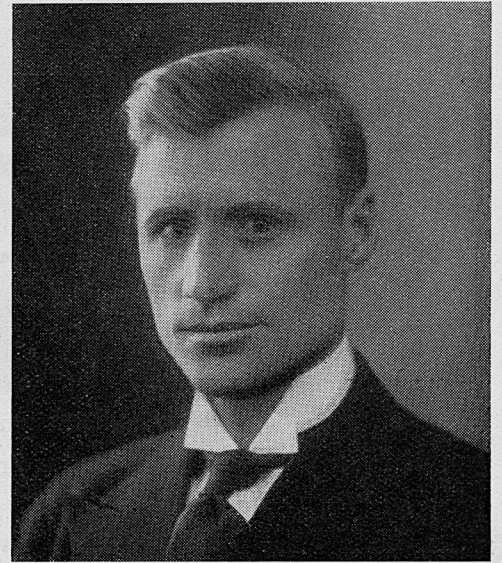
Det var den 5 aug. 1920, som det första mötet kom till stånd. Mötet utannonserades på samhällets anslagstavlor och bevistades av c:a 150 pers. Här redogjordes, varför mötet hade kommit till stånd och ordf. och sekr. valdes. Man diskuterade olika förfaringsätt för mjölkdistributionen och enades om att ingå till fabriksled-

ningen med anhållan, att man därifrån även i fortsättningen skulle sköta distributionen av mjölk, att försälja mjölken per kontant i därför lämpliga lokaler — helst på två ställen i samhället.

Vid ett nytt möte den 16 aug. 1920 redogjorde ordf. i korthet för det svar, som erhållits från fabriksledningen på den inlämnade anhållan av den 5/8. Svaret var följande. Om ej konsumenterna ville bilda en sammanslutning för mjölförsäljningen, skulle bolaget utarrendera denna åt en privat person.

Förslag väcktes då av herr Karl Backman att bilda en förening. En interimstyrelse på 10 pers. tillsattes. Den fick i uppdrag att upptaga anteckningar på andelar samt uppgifter på, hur många liter mjölk varje hushåll ansåg sig förbruka.

Den 24 aug. 1920 anordnades ett nytt möte med dem som tecknat andelar för bildandet av en mjölk-

Föreningens nuv. ordf. Georg Boox.

försäljningsförening. Mötet öppnades av J. A. Hellqvist, vilken även blev vald till ordförande för den nya föreningen, vilken fick namnet G. M. F. u. p. a.

Föreningen började sin verk-

toden har en stor fördel. Den giver var och en tillfälle att taga upp just det problem, som intresserar honom, och i den takt, som han funnit lämplig. För ett företag av Gustavsbergs storlek räcker detta dock ej. Det bör också varje år finnas några, som via skolutbildning gör sig skickade att taga större ansvar. Det är för oss ytterst betydelsefullt, att alla, som ha begåvning och kraft nog att utbilda sig, också sättas i tillfälle att göra detta. Därför böra alla, som tro sig vara lämpliga till sådan utbildning, söka kontakt med sin närmaste chef. Han skall omedelbart föra denna fråga vidare. Under vilka former företaget kan hjälpa till, bör sedan diskuteras med var och en enskild, så att stödet kan göras så effektivt och lämpligt som möjligt.

I allt vårt arbete måste vi minnas, att förutsättningen för att ett av konsumenterna själva ägt företag skall kunna göra dem nytta är, att detta arbetar minst lika effektivt och billigt som andra företag. Sker ej detta, blir det egna företaget som en black om foten. I skydd av högre kostnader och därav betingade högre priser kan ett bättre skött enskilt företag taga

ut högre förtjänst, än vad det kanske skulle göra i fri och öppen konkurrens.

Gustavsberg torde om ett år ha skapat de yttre tekniska förutsättningarna för en rationell fabrikation. Om vi skola lyckas riktigt, måste alla arbetsplatser vara upptagna av människor, som finna en mening i sitt arbete och trivas med det. Om dessa förutsättningar kombineras med teknisk, administrativ och kommersiell skicklighet, kunna vi vara tillfredsställda.

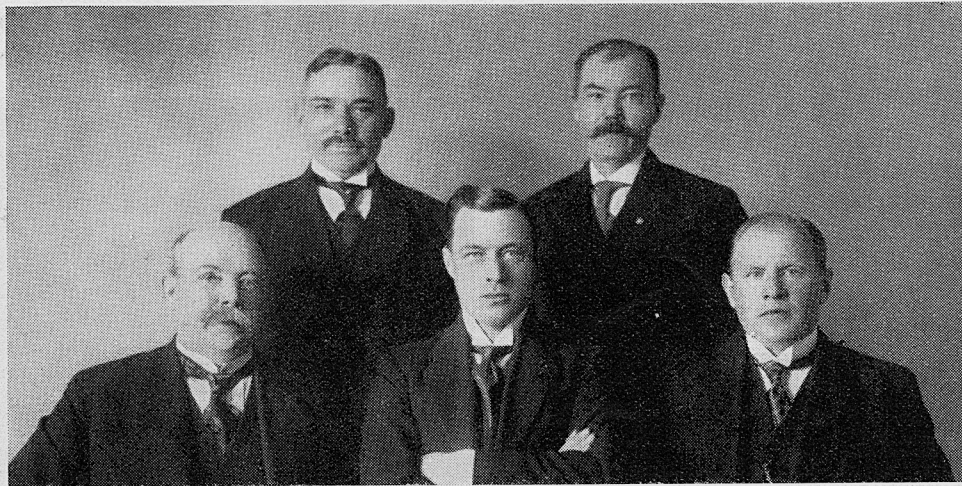
Före kriget var den utländska konkurrensen utomordentligt hård. Hur den kommer att gestalta sig i framtiden, veta vi icke. Sannolikt äro de keramiska fabrikerne relativt oskadade, men behovet av husgeråd i de krigshärjade länderna är enormt. Under alla förhållanden är den viktigaste förutsättningen för oss, att vi arbeta med minsta möjliga antal minuter på varje föremål, att vi förbruka mindre bränsle och ha mindre kassation än andra företag. Vi ha då möjligheter att stå oss i konkurrensen. En stor tillgång är, att vår inomlandsmarknad för hushållsporslin är större än de svenska porslinsfabrikernas tillverkningskapacitet. Vi böra därför, mänsk-

ligt att döma, ha möjlighet till större arbetstrygghet än många andra företag.

Våra mest aktuella svårigheter gälla bränslet och de keramiska råmaterialen. Bränslesituationen inom landet är sådan, att den svenska industrin efter den 1 juli i år får räkna med c:a 20—35 % sänkt tilldelning. Vi befinna oss givetvis i ett bättre utgångsläge än landets övriga porslinsfabriker och den övriga industrin, eftersom huvuddelen av vår bränning sker med elektrisk ström. De keramiska råmaterialen räcka gott och väl detta år. Vi göra för närvarande stora ansträngningar att få in material så snabbt som möjligt. Förhandlingarna med våra gamla engelska förbindelser påbörjades redan för c:a 1½ år sedan, och de ha lovat göra allt de kunna för oss.

De problem, som stå i samband med befolkningsfrågans utveckling och den därav betingade nödvändigheten av en fortsatt rationalisering liksom rationaliseringsbärande grundtankar, äro för oss alla så viktiga att lära känna, att dessa frågor skola upptagas till separat behandling i några kommande artiklar.

Hjalmar Olson.

Styrelsen 1920—23.

Från vänster: C. B. Svärd, Gustav Eriksson, J. A. Hellqvist, C. G. Engström, Rudolf Carlsson.

samhet den 1/10 1920 i en därför förhyrd lokal i Nedre Stenhuset.

Som föreståndare anställdes Rudolf Carlsson och öppethållande av butiken bestämdes till vardagar kl. 8—11 fm., 12—14 em. och 17—20 em. Sön- och helgdagar 8—11 fm. och 18—20 em.

Omsättningen för de första 3 månaderna blev 41,723 kr., vilket betyder att 85,516 liter mjölk såldes. Priset per lit. var då 44 öre. Det visade sig, att föreningen blev högt uppskattad av konsumenterna, och att mjölk anskaffades till samhällets fulla behov.

De första åren hade föreningen icke endast Farsta gård som leverantör. Då den icke kunde leverera tillräckligt stora kvantiteter, måste föreningen även söka leverantörer från utgårdarna runt samhället. Men så småningom ökade Farsta gård sin mjölkproduktion så kraftigt, att den blev större än den konsumtion, som behövdes för samhället.

Nu började de första mörka molnen segla in över föreningen. Det var nämligen så kontrakterat med fabriksledningen, att föreningen var skyldig att ta all mjölk som Farsta gård kunde producera, och

det visade sig snart, att det blev alldeles för mycket av det goda.

Resultatet blev, att föreningens personal måste på bästa sätt tillvarata den mjölk, som icke gick att sälja, och försöka få ut det mesta möjliga av den. Man separerade och fick både smör och skummjolk. Smöret gick bra att sälja men skummjölken ville ingen ha trots det billiga priset av 3 öre pr liter (i dag 15 öre). Det var bara att tömma ut den i Farstaviken.

Det visade sig snart, att så kunde det icke få fortgå. Då skulle föreningens ekonomiska förhållanden bli mycket dåliga. Efter flera förhandlingar med fabriksledningen lyckades föreningen att träffa överenskommelse om leverans av så många liter den kunde försälja. För den fortsatta verksamheten betydde detta oerhört. Föreningen har under åren 1920—1944 sålt 8,075,000 l. mjölk.

Föreningen, som genom sin försynte föreståndare, Rudolf Carlsson, snart kunde betjäna sina kunder även med andra varor, har rönt stor framgång. Försäljningslokalen flyttades och moderniserades och omsättningen ökade.

Den 30 sept. 1944 slutade R. Carlsson sin anställning. Som föreståndare efter Carlsson anställdes D. Fredricsson, som redan visat mycket goda resultat. Våra lokaler, som vi nu har vuxit ur, hoppas vi i en snar framtid kunna få utökade och moderniserade för att på ett bättre och ändamålsenligare sätt kunna betjäna våra kunder.

Omsättningen ökar oavslutligen. Vi tillhandahåller nu inte bara mjölk, grädde och smör utan allhandla konserver, bakverk, konfektyrer, läskedrycker m. m. Vi för också goda kaffesorter. Allt detta har gjort, att omsättningen ökat. Det har också stimulerat föreståndarna till nya förslag. Det har varit glädjande för styrelsen att se, hur från en ringa början en stor affär vuxit fram. Men därför måste vi givetvis i första hand tacka föreningens medlemmar och många kunder. Det är deras förtroende och enighet som gjort, att vårt företag lyckats så bra. Utvecklingen i samhället tycks för närvarande vara mycket snabb, både vad bostadskultur och butiks-kultur beträffar. Vi blir tvungna att söka följa med. För styrelsen och kundkretsen är det därför en trygghet att veta, att affären nu efter vår duglige förre föreståndare kommit i en ung, driftig mans händer. Vid sin sida har han nu sex anställda.

Föreningens nuvarande styrelse består av följande: K. Backman, A. Eriksson, K. Nilsson, E. Nyström och undertecknad, ordf. Föreningens revisorer är: G. Wallius och C. Pettersson.

Då det är föreningens medlemmar och kunder, som gestaltar framtiden för affären, hoppas vi, att tjugofemåringen alltfört skall vara innesluten i kundkretsens förtroende. Vi lovar att göra vårt bästa för en fortsatt utveckling.

G. Boox.

Gustavsbergs Mjölförsäljningsförening

U. P. A.

MJÖLK, GRÄDDE och BRÖD.

STOR SORTERING I KONSERVER.

SPECERIER.

FRISÉRSALONGEN

GUSTAVSBERG
GRINDSTUGATAN 5
(invid kyrkan)

Nya, moderna lokaler. Särskild herr- och damavdelning.

Tel. 140.

FRÅN MIN DAGLIGA GÄRNING.

EN HUSMOR BERÄTTAR.

Eftersom jag blivit ombedd att berätta om en husmors dagliga gärning, vill jag försöka göra det. Jag tycker ju, att jag är så ung och har inte så stor erfarenhet som många andra. Men jag har ju mina fem barn och har därför en hel del att sköta. När man är ung och stark, tycker man ju det bara vara roligt, även om man inte hinner tänka så mycket på sig själv eller vara ute så mycket, som många andra.

Min arbetsdag börjar kl. 5,30. Då väcks jag av lillpysen, som är 3 mån. Han vill ha sitt morgonmål och torrt och rent på sig. Under tiden jag sköter honom, vaknar de andra barnen, pigga och livliga. De överröstar varandra för att väcka min uppmärksamhet. "Mamma får jag de". "Mamma jag vill ha en bulla". "Jag vill ha kola". Så ropas det.

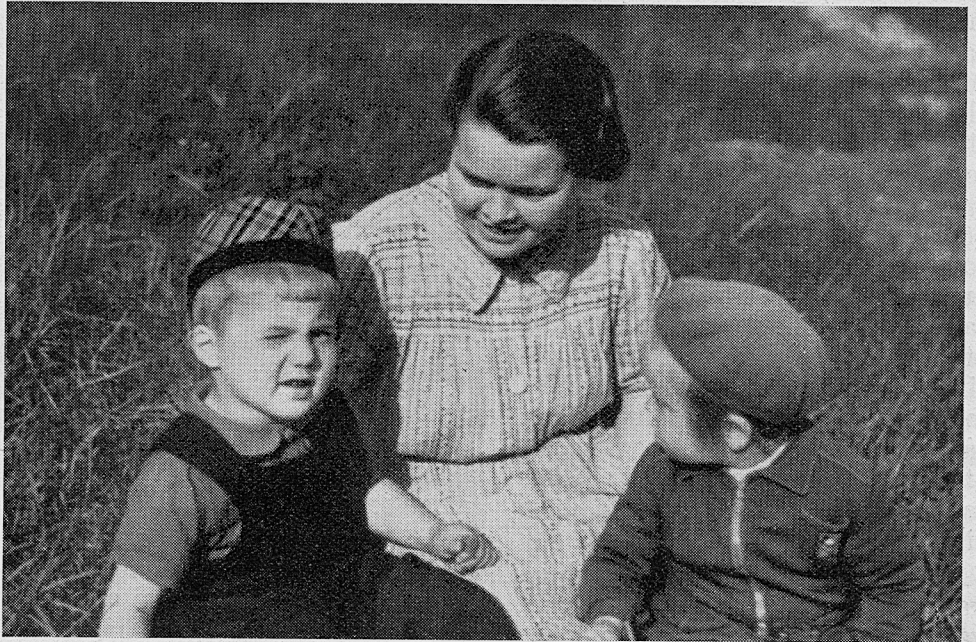
Men mamma och pappa skall ha sitt morgonkaffe först. Sen blir det barnens tur.

Lillpysen ligger där så nöjd i sin säng och fäktar med sina små armar 2-, 4- och 6-åringarna få nu te och bröd. Vilken aptit, vilken åtgång.

Nu är det dags för far att gå till sitt arbete. Sen skall skolflickan väckas. Det är inte alltid så lätt, men med småsyskonens intensiva hjälp går det dock till slut. Väl uppe, dricker hon också te och tittar kanske ett slag i sin läxa, innan hon går till skolan. Under tiden har jag klätt på småbarnen och skickat ut dem, ty det är naturligtvis vackert väder i dag.

Sedan vidtager dagens grovsysslor. Sex bäddar fördelade på de tre rummen skall vädras och bäddas. Det tar en dryg stund bara det. Sen skall golven sopas och mattorna skakas. Och babytvätten, som återkommer varje dag, måste skötas omsorgsfullt.

Efter lillens frukost vid halv 10-tiden är det dags att gå ut för att göra uppköp, som ju tar både lång tid och är besvärligt. Ni känner ju alla till butiksförhållandena, ransoneringen och dess svårigheter. Ja, det är sannerligen en hel liten vetenskap att räkna ut matsedeln för min stora familj. Utgifterna

Karin Johansson.

måste bli så låga som möjligt, men kosten ändå riklig och närande.

Innan jag går att handla, kommer barnen in för att få var sin smörgås. Sexåringen är sedan en duktig liten barnpiga, medan jag är i Konsum. Jag kan lita på henne. Nu har klockan hunnit bli 11. Det är tid att laga middagsmaten. Kl. 12 skall bordet vara dukat med fem tallrikar, ty alla barnen äter själva, så gott det går. De är duktiga att stoppa i sig. Mamma och pappa får turas om att tjata om bordsskick, ty ibland kan det bli nästan för livligt. Kräm till efterrätt är barnens förtjusning, och jag är glad åt vår lilla trädgård, som ger oss bär och frukt om hösten. Det är gott att ta till och förbilligar också hushållet. Efter middagen vill jag knappast titta åt diskbänken, där det vuxit upp ett helt berg av tallrikar och fat. Men det är bäst att hugga i, så att disken är avklarad, innan lillen skall ha sitt middagsmål.

Och samtidigt som lillen skötes kommer största flickan hem från skolan. Hon får taga sig mat själv. Den har stått i spisen för att hålla sig varm.

Ja, vad skall jag nu ta mig för under eftermiddagen för att göra mesta nyttan. För något nyttigt måste det vara. Att ta en ljuvlig

promenad e. d. är ingen vardagsmat för mig. Nej, i dag tror jag, att jag skall baka något gott. Det är snart en högtidsdag i familjen. Och medan kakorna gräddas, syr jag Lillemors examensklänning. Allt emellanåt får jag också kasta en blick ut till lillen, som ligger ute i sin vagn.

Och nu ljuder fabrikspipan och förkunnar, att det är kaffedags. Efter kaffedrickningen ger lillpojken högljutt tillkänna, att han vill bli omskött. Nu skall han göras i ordning för natten. Och så kommer de andra småbarnen in trötta och sömniga. De skall ha sin kvällsmat och tvättas, vilket aldrig går utan en hel del konflikter, ty tvättning är ju inte barns förtjusning precis. "Mamma slipper jag tvätta fötterna". "Mamma tvätta bara händerna", hörs det i ett. Men så får jag dem i säng. Det blir lugnt och skönt. Men nu är det dags att börja med kvällsmaten. Efter maten skulle man helst vilja slöa till ett tag, men det är bäst att rycka upp sig, ty nu väntar en disk igen. Och så skall barnens kläder ses över. Alltid är det någon strumpa, där en tå eller en häl måste stoppas. På något annat plagg syns det tydliga spår efter åkning på bergen. Det är bara att sätta igång med stoppning och lappning. Men är det en bra

Forts. från sid. 2.
 trevnad som man kan önska sig. Klart är då att man inte kan uppnå ett tillstånd där alla är nöjda. Inom ett företag finns alltid vissa särintressen, grupper som strider mot varandra och söker erhålla egna fördelar. Men dessa måste man bortse ifrån. Här måste företaget bli det centrala, det som alla måste sträva till att effektivisera. Det som för de anställda är det viktigaste är lönen. Om denna är god, betraktas i de flesta fall arbetet som gott. Men för att lönen skall kunna bli god, fodras det, att företaget arbetar effektivt. Och för att företaget skall kunna bli effektivt, fodras det alla anställdas medverkan. Men denna medverkan får inte bli sådan, att vissa bestämmer och andra endast arbetar, här måste alla kunna få göra sina erfarenheter gällande.

När det gäller Gustavsberg brukar man göra jämförelser mellan vad som råder nu och vad som var förut. Klart är då, att mycket har förbättrats. Genom de större ekonomiska möjligheter som kooperationen har till sitt förfogande har stora nybyggnader kommit till stånd. Det kapital som nedlagts på fabrik och samhälle är säkert mycket betydande. Men detta kapital skall också förräntas, det skall sätta spår efter sig i form av bättre möjligheter i porslinstillverkningen. Men kommer det att göra detta utan allas medverkan, och kan

man begära allas positiva medverkan, när de som producerar inte har någon talan i planläggningen.

Det är kanske heller inte riktigt rättvist att göra jämförelser mellan förr och nu, ty utvecklingen har gått framåt på alla platser. Det är kanske bättre att jämföra Gustavsbergs förhållanden med vad som gäller på andra platser. Har vi då nått längre än dessa? Har vi i genomsnitt bättre löner än andra? Har vi bättre sociala institutioner? Är våra fritidsanordningar i det skick de borde vara? På dessa frågor kan vi säkerligen svara, att vi inte ligger framför andra platser av Gustavsbergs storlek. Vi saknar i stället sådana anordningar som samlingslokaler och idrottsplats, vilkas ordnande varit aktuella i ett kvartssekel.

Det görs mycket väsen av Gustavsberg, om till nytta eller skada är svårt att säga. Genom att kooperationen är medansvarig i utvecklingen härute är hela den svenska folkrorelsen intresserad av, hur utvecklingen kommer att gestalta sig. Vart man kommer, där organisationsfolk från skilda orter i vårt land träffas, är man intresserad av förhållandena här. Man tar det som en given sak, att där kooperationen är med, där sker också något beundransvärt. Men för att inte denna tro skall rubbas fodras praktiska åtgärder, av långt större format än nu,

åtgärder som för anställda och övriga samhällsmedlemmar bevisar riktigheten av denna sats. Det går kanske inte i längden att mest genom vackra ord söka innevanarnas lojala medverkan, här måste också komma till praktisk handling i många viktiga samhällsfrågor.

Gustavsberg har stora möjligheter att bli ett trivsamt samhälle. Men om detta skall ske, fodras än större insatser än vad som hittills gjorts. Här måste från såväl fabriken som samhällets sida alla krafter inriktas på att skapa ett mönstersamhälle. Vi enkla medlemmar inom konsumentkooperationen har i densamma alltid sett möjligheterna att lyfta småfolket såväl ekonomiskt som andligt. Vi ser i det kooperativa programets förverkligande en väg till detta. Gustavsberg är kooperativt, juridiskt sett, i största möjliga utsträckning. Om den djupare kooperativa idéen i större utsträckning fick göra sig gällande i härvarande företag skulle också mycket vara vunnet. Att skapa i samverkan är en stor sak, men man gör det inte utan vidare, det fodras att den rätta kooperativa andan skall genomsyra alla parter. Att vara kooperativ, det är inte bara att vara anställd i ett kooperativt företag eller att handla i en kooperativ affär, det är också att omfatta kooperationens ideella grundsats.

Erik Wadström.

pjäs eller något annat bra program på radio, så går det så lätt. Ja, så kl. 10 är det lillpysens tid igen — det sista målet för dagen. Klockan blir bortåt 11, innan jag kommer i säng. Om jag hinner, innan jag somnar, brukar jag kasta en blick i tidningen.

Nu har jag berättat om en dag i vår familj, när allting går sin gilla gång. Men det kan ju hända en hel del oförutsett. Barnen blir sjuka. Blir en sjuk, blir nästan alltid alla de andra det ock. Då blir det ju alltid besvärligare. De blir kinkiga och griniga och vill bara, att jag skall passa på dem.

Så går den ena dagen efter den andra. Alla dagar är varandra lika. Men det blir ändå aldrig enformigt, när man har med levande material att göra, när man får se, hur barnen växer upp från små, små pyren till stora människor.

Karin Johansson.

Fira Din semester med friluftsliv

och camping! Lämplig utrustning

köpes bra och billigt i

Konsum
 GUSTAVSBERG

FABRIKEN S ÄLDSTA. III.

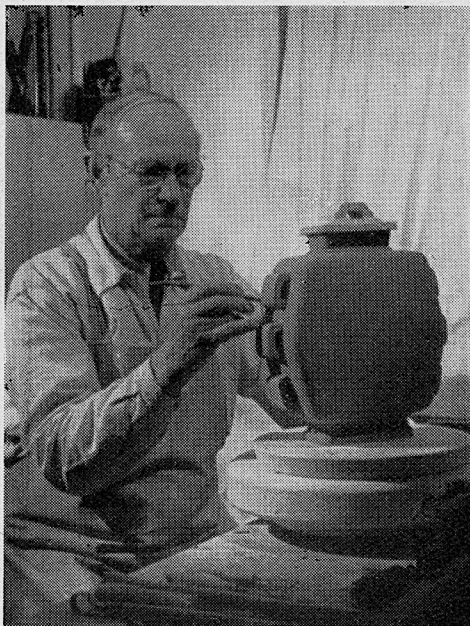
Den 16 juni var det precis 60 år sedan Knut Andersson på allvar började i fabriken. Redan flera år dessförinnan hade A. på eftermiddagarna efter skolans slut arbetat i fabriken. Han formade då hänklar. För ett engelskt dussin (= 36 st.) betalades 2 öre. Varje lördag var ledigt från skolan. Då följde A. sin fader kl. 5,30 på morgonen till arbetet. Genom flit och regelbundenhet kunde förtjänsten för detta pojkarbete bli 6—7 kr. pr mån. "Det mesta jag som pojke förtjänade på en mån. var 10:20. Men den gången var jag både glad och stolt".

Knut Andersson är infödd gustavsbergare. Han föddes den 19 juni 1872 i den s. k. "statbyggningen". Fadern var porslinare, d. v. s. porslinsformare.

Det är alltid roligt att prata med Knut Andersson. Han har ständigt så mycket att berätta. Och vilket minne sen. Ibland anger han både data och klockslag för händelser, som inträffat för massor av år sedan. Nu skall han få giva oss ett litet axplock minnen från fabriken.

Den 15 juni 1885 slutade A. skolan. Dagen därefter började han som springpojke på fabriken åt sin 5 år äldre broder Hjalmar, vilken formade äkta tefat. Men snart nog flyttades A. till den tyske modellören Anton Wetter. Det var en mycket besvärlig herre att ha att göra med. Han fick inte heller pojkar att stanna hos sig. Han kunde vara både råbarkad och oförsämnd. Därför blev han så illa omtyckt av alla. Men även han hade en stark sida. Han var nämligen en utomordentligt skicklig modellör. Vistelsen hos honom blev därför en riktig skola. "I 5½ år stannade jag hos honom. Ett par gånger hade jag förgäves begärt förflyttning. Sista gången saken var på tal inför brukspatron, lärverkmästare Forsberg ha sagt: 'Låt Knut stanna, tills han själv går. Vi kan inte sätta vem som helst hos Wetter'. Så blev det. Men en vacker dag härdade jag inte ut längre. Jag tog min rock och sa: 'Nu får det vara slut. Nu går jag.' A. gick.

Efter denna händelse fick A. börja hos den blide och vänlige modellör Pettersson. "Där var det

Knut Andersson.

ett rent himmelrike att vara". Men efter 1½ år står A. åter hos den föga omtyckte Wetter. Där stannade han så länge W. levde. En dag kom mästare Barlow in till A. Att han hade något särskilt att säga syntes på honom. "Knut, har du hört, att han i går slutade. Det kändes bra underligt. Hemsk kunde han vara, men skicklig var han".

År 1897 fick A. börja på parianverkstaden, där Karl Ekberg — fader till Gunnar Ekberg — blev hans läromästare. Med värme och tacksamhet talar A. om denna lyckliga tid. Allt blev så lätt och roligt. "Det stod med ens klart för mig, att människors sätt att vara mot varandra betyder mer än man kanske ofta menar. Lika väl som en enda kan göra arbetet på en avdelning nästan outhärdligt, lika väl kan en god man liksom höja stämningen och stegra arbetsintresset. Det kunde Ekberg. Det gick lätt att samarbeta med honom. Alltid skall jag minnas honom — parianmästaren, vännen, kyrkovärden.

Många tusen pjäser har vandrat genom Anderssons händer. Åtta parianmakare har lärts upp hos A., som fick överta verkstaden efter Ekberg. Bland de många figurerna må ett par nämnas:

Thorvaldsens Kristus,
Qvarnströms Fiskargossen,
Sergels Amor och Psyke.

A. tycker, att de två förstnämnda ha varit de tacksammaste att gjuta. Betraktar man dem en stund, kan man gott förstå Anderssons förkärlek för just dessa figurer. Solrosen av Ebbe har aldrig någon annan än A. gjutit.

Men pariantillverkningen har numera upphört. År 1930 sattes A. som gjutare åt konstnären Kåge. Sjuttioföreningen håller dagligen på med detta arbete. Bilden här bredvid vittnar gott om hans prestationer. Att han finner glädje i arbetet och känner tillfredsställelse, förräder hans tonfall, då han berättar om sin dagliga gärning.

Det är något obeskrivligt befriande att få sitta och prata med sådana gamla trygga och glada trotjänare som A. och höra deras syn på tingen förr och nu. "Det var på något vis fridfullare att leva förr och i varje fall före 1914. Sen dess har det aldrig varit riktigt bra i världen".

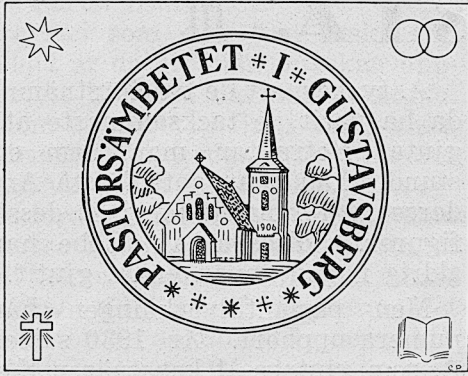
Lönerna var låga. Men utgifterna var ju också lägre. I nuvarande prästgårn bodde förr en skräddare. Honom betalade A. en gång 75 öre i sömlön för ett par byxor. Jag råkar fråga om skatterna. A. drager ut en byrålåda, där allt ligger fullkomligt mönstergillt ordnat och tar fram en packe gamla skattsedlar. Jag drar ett par ur bunten och läser: år 1900 kommunalskatt 4,17, kronoskatt 5,20. För något år stod visst antecknat 1,50.

Fritiden då? En titt på en välskött och välordnad trädgård talar sitt eget språk. "Jag har alltid tyckt mycket om att fiska. Förr hade jag fiskvatten. På Torsbyfjärden har jag dragit upp många knippen fisk. Och att ströva omkring i skog och mark! Det är som en god predikan. Predikan ja, kyrkan har alltid varit en fast punkt för mig. Det blir ingen söndag, om jag inte fått vara där."

En sak slår en genast, då man lärt känna A.: hans förmåga att alltid hjälpa, hans vänlighet, hans öppenhet, hans trofasta vänskap.

Vi hoppas, att herr Andersson skall få många goda arbetsdagar än. Vi önskar det.

Johan Movinger.

Vigda:

- den 14 april affärsbitr. Karl Håkkan Leonard Arvidsson, Kullen 3, och postbitr. Kerstin Elisabet Berglin, Höjden,
- den 21 april ingenjören Sven Fredrik Johansson, Strandvik, och kontoristen Rut Astrid Vera Andersson, Posthuset,
- den 21 april porssl.-arb. Eskil Mauritz Westin, Mariagat. 13, och porssl.-arb. Svea Linnéa Sjöbom, Skogsbo,
- den 21 april porssl.-arb. Evert Gunnar Bergwall, Skeviksgat. 5, och porssl.-arb. Elsa Ottilia Håkansson, Kullen 4,
- den 28 april elektrikern Bror Malte Fast, Boo förs., och porssl.-mål. Iris Elisabet Olsson, Villagatan 6,
- den 29 april porssl.-arb. Knut Sigvard Alrik Åkerblom, Sofielund, och porssl.-arb. Maj Hillevi Otter, Sofielund,
- den 1 maj hem.-äg. Johan Elon Eriksson, Edsbro förs., och hembitr. Elsa Anna Viola Haga, Prästgården,
- den 5 maj kontoristen Karl Torsten Vilhelm Lorang, Kom.-väg. 5, och affärsbitr. Majken Ingegård Wikberg, Katarina förs.,
- den 19 maj martinarb. Sven Mattias Sundin, Hofors förs., och porssl.-mål. Ing-Britt Linnéa Ling, Skogsbo,
- den 19 maj snick. Nils Erik Hedberg, Boo förs., och bitr. Göta Viola Sofia Hansson, Åldershemmet,
- den 20 maj målaren John Henning Sigvard Dahlqvist, Enskede, och kontoristen Gunborg Kristina Johansson, Posthuset,

Kyrkorådet

vädjar till allmänheten att icke beträda kyrkvallens gräsmattor.

den 20 maj tjänstem. Karl Harry Björklund, Skuggan, och telefonisten Ingrid Johanna Elisabet Hedin, Skuggan,

den 20 maj ingenjören Nils Lindell, Enskede, och kanslibitr. Rut Dagmar Pettersson, Konsum,

den 20 maj furiren Nils Gunnar Andersson, Boo förs., och pors.-arb. Elin Ingrid Maria Berglund, Farsta,

den 20 maj div.-arb. Karl Torvald Hamberg, F. 38, och hembitr. Inez Elisabet Jägbeck, Höjdgat. 5,

den 20 maj bussför. Karl Oskar Arne Holm, Mariagat. 11, och kontoristen Mary Viola Larsson, Sofia förs.,

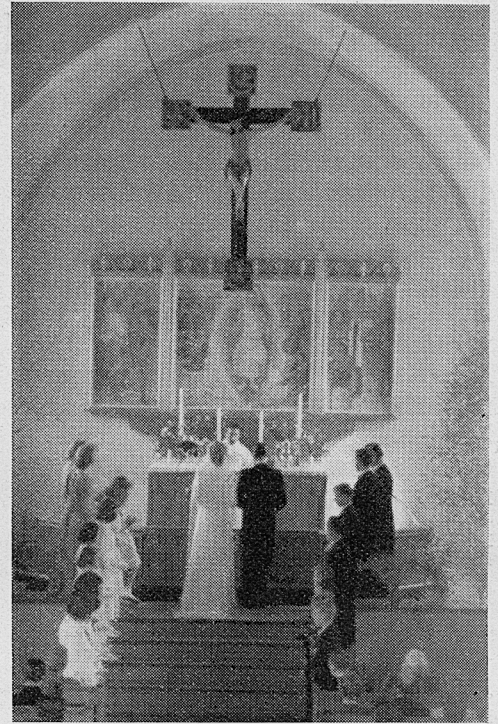
den 26 maj porssl.-arb. Knut Uno Armas Wik, Mariagat. 13, och sortererskan Dagmar Maria Elisabet Nelson, Tallåsen 12.

Födda:

- den 4 april Ingrid Margareta, d. t. finsnick. Alf Fridolf Eriksson, Mariagat. 4, o. h. h. Verna Alexandra Vilhelmina, f. Svahn,
- den 20 april Maud Inger Kristina, d. t. snick Karl Johan Frithiof Johansson, Norra Lagnö, o. h. h. Dagny Teresia, f. Johansson,
- den 5 maj Lars Lennart Sixten, s. t. snick. Axel Sixten Andersson, Ränknäs, o. h. h. Ulla Maria, f. Berlin,
- den 26 maj Ulla Margareta, d. t. snick. Karl Einar Sjögren, Kullen 8, o. h. h. Alma Elvira Margareta, f. Gustavsson.

Döda:

- den 11 april änkefru Kerstin Jansson, f. Mattsdotter, f. 10 dec. 1856 (88 år), ä. e. arb. Toms Anders Jansson, Mariagat. 11,
- den 12 maj änkefru Elin Lovisa Karlsson-Nyström, f. Nykvist, f. 23 juni 1874, (70 år), ä. e. porssl.-arb. Viktor Matteus Karlsson, Grindstugat. 10,
- den 18 maj fru Anna Sofia Österberg, f. Wahlberg, f. 20 febr. 1864 (81 år), h. t. skepparen Karl Gustav Österberg, Åldershemmet,
- den 28 maj änkefru Anna Lydia Nyström, f. Jonsson, f. 9 nov. 1862 (82 år), ä. e. porssl.-arb. Lars Erik Nyström, Kullen 4.

Pingstdagen 1945.

Konfirmerade

den 19 maj:

- Bengt Johansson, Höjdhagsv. 4.
Svante Johansson, Mörtnäs,
Jan Larsson, Mörtnäs,
Lars Pettersson, Tallåsen 31,
Ingvar Scholtzé, Värmdögat. 2,
Lennart Thelin, A. 7,
Inga-Maria Lindahl, 2 Tvärv. 1,
Marianna Linde, E. 31,
Ulla-Britt Modin, Kullen 2,
Berit Lithander, Skeviksgat. 10,
Iris Lithander, N. Stenhuset,
Kerstin Norinder, Anneberg,
Marianne Pettersson, Höjdgat. 1,
Sonja Viberg, Skeviksgat. 4,
Gun Åkerblom, Sofielund,

den 26 maj:

- Johan Erik Eklund, Ö. Stenhuset.

Kyrkan hålles öppen alla vardagar kl. 9—19.

Johan Movinger.

*Överlämna
förtroendefullt
all omsorg vid
dödsfallet till*

BARDELS
BEGRAVNINGSBYRÅ

Odengatan 84 Stockholm

Ring vårt ombud:
Fru LISA JOHANSSON
Tel. Gustavsberg 174
eller direkt 30 84 42 30 93 93

Gustavsbergstudion utställer stengods.

Gustavsbergstudion hälsade freden med en utställning av stengods i N. K:s ljushall. Av många tecken att döma kommer den att få intressanta återverkningar inom hela den svenska konstindustrin under de närmaste kritiska åren.

Men innan vi går vidare kan det vara skäl att först utreda a) vad är Gustavsbergstudion och b) vad är stengods? Studion utgör ett slags konstnärligt laboratorium, en idéverkstad, där fabriken konstnärer i full frihet kan få koppla av från vardagens enahanda och ge sin fantasi och konstnärliga skaparkraft utlopp utan alla de produktionshämningar, som annars vidlåder konstnärens arbete i industrin.

Det är ju så, att en modern, effektiv produktionsapparat för att kunna fungera kräver ett ganska stort mått av underkastelse av alla de olika kategorier människor, arbetare, tjänstemän och ledning, som får sitt levebröd från den. Tempoarbete, arbetsstudier, försäljningshänsyn och mycket annat är det pris, som varje person, engagerad i modern produktion, måste betala för att komma i åtnjutande av de ekonomiska fördelar, bättre lön, ordnade arbetsförhållanden, förbättrad yrkeshygien o. s. v., som den nutida industrin ger sitt folk. Detta är ett slags lag som alla måste underkasta sig. Men när det gäller konstindustri som i en porslinsfabrik uppstår emellertid ett problem, som ingen arbetsstudieman hittills lyckats lösa — hur skall man bära sig åt

för att arbetsstudera konstnären? Hur många timmar, minuter och sekunder skall man ge en konstnär för att komponera t. ex. en ny servis, som inte endast skall kunna säljas i tillräckliga kvantiteter för att fabriken skall bereda sysselsättning åt sina anställda utan därtill möta alla de kostnader och något därutöver som kräves för framställningen.

Svaret är naturligtvis — det går inte. Goda idéer skapas inte på kommando, och skulle en konstnär underkastas samma rationaliseringssteknik som andra inom industrin bleve resultatet antingen att han inte förmådde åstadkomma någonting av värde, eller att han ögonblickligen gav sig ifrån industrin — d. v. s. om han är en god konstnär.

Det är för att försöka lösa detta hart när olösliga problem som studion har kommit till. Inom den del av fabriken produktion som kan hänföras till den egentliga s. k. nyttokonsten måste konstnärerna underordna sig produktionshänsyn och försäljningssynpunkter. Ty gjorde de inte det, skulle det snart se illa ut för företagets ekonomi. Men vid sidan därav har ordnats möjligheter för fabriken idéarbetare att utan alla hänsyn ge fantasin fritt utlopp på vad som för tillfället intresserar dem. Studion är det grönbete, som fabriken bereder sina skapande krafter, och där de kan få tumla om efter behag.

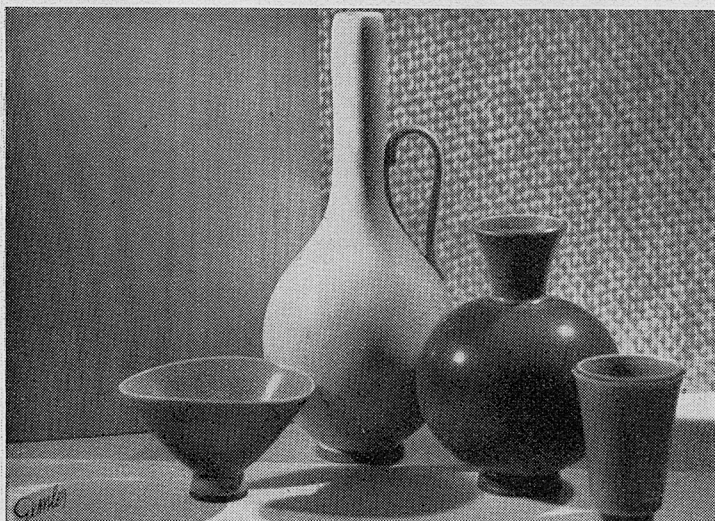
Alltemellanåt får de dock redovisa för vad som åstadkommit under denna arbetsstudietekniskt

okontrollerade verksamhet. Det blir i gengäld en prövning, som inga andra inom produktionen blir underkastade. Vad som åstadkommit på studion utställes för offentligheten och inbjuder till fri kritik från var och en, som av yrkesmässiga eller andra skäl tar sig anledning att yttra sig om studions arbete. På en sådan utställning utsätter sig konstnären figurativt talat att slitas i stycken av landets främsta kritiker, att tigas ihjäl eller, kanske värst av allt, "förbannas med artigt beröm". Men den offentliga granskningen kan naturligtvis utfalla annorlunda: kritiken kan uppmuntra till nya ansträngningar, den kan sätta mästerskapstecknet — med allt vad därtill hör — på den deltagande konstnären.

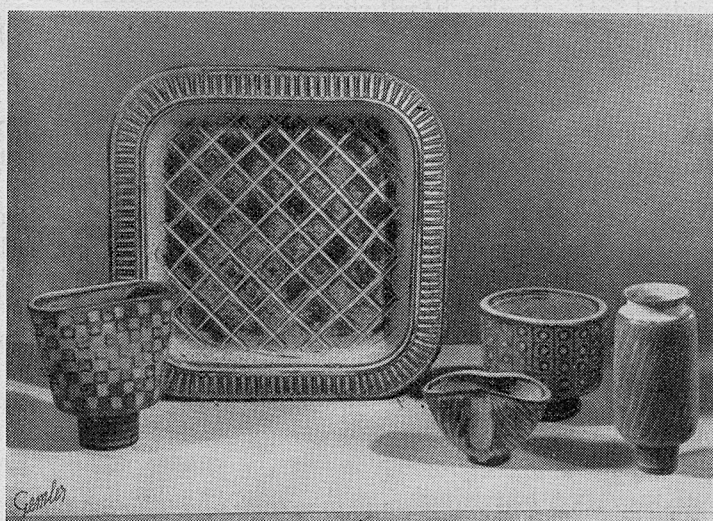
Första gången Gustavsbergstudion framträdde offentligt var för ett par år sedan med utställningen "Fajanser målade i vår". Med denna utställning avsåg studions keramiker, Wilhelm Käge och Stig Lindberg, att visa vilka möjligheter den gamla italienska fajansen besitter för en konstnärlig behandling i modern anda. Utställningen mottogs välvilligt inte endast av Stockholmskritiken utan också av konkurrenterna som allt sedan dess satt in all sin energi på att travestera Gustavsbergsfajansernas idévärld.

Vid studions andra framträdande i slutet på april i år var det emellertid stengodset som var föremål för studions intresse. Och därmed är vi framme vid den andra frågan — vad är stengods?

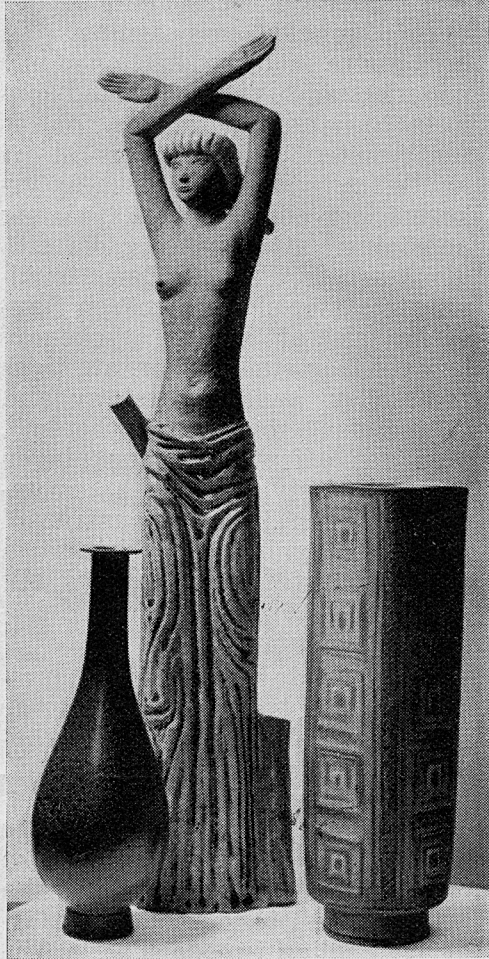
Det finns överallt i världen folk som tappar all besinning vid blotta namnet *stengods*. Det finns

Stengods av Berndt Friberg.

"Farsta rost" av Wilhelm Käge.

Skulptur av Stig Lindberg.

Vas i "Farsta rost" av Wilhelm Käge.

Stengodsvas av Berndt Friberg.

fanatiker som utan ett ögonblicks tvekan skulle utsätta maka och barn för svält och umbäranden för att bli i stånd att förvärva ett stycke stengods som de förälskat sig i. Ty ingen konst skänker en sådan ren sinnesnjutning som denna. Den appellerar till synen, hörseln och känseln . . .

Fysiskt sett är en stengodspjäsa endast ett stycke hårdbränt och glaserat lergods. Men vad som i alla tider fascinerat samlare är att varje pjäs är unik. På grund av den höga bränningstemperatur (Gustavsbergsgodset brännes vid c:a 1300°), som fordras för att sintra godset, kommer tillfälligheten att spela in: godset krymper, glasyrerna utfaller olika och rinner ibland på annat sätt än vad keramikern har beräknat. När det vill sig riktigt väl kan det bli en keramisk fullträff, som får både konstnären och samlarens puls att slå i snabbare takt.

Kineserna har hittills varit obestriddliga mästare, när det gällt stengods. Under Sungepoken (960

—1279 e. Kr.) framställdes pjäser — skålar, vaser och andra enkelt formade föremål — som samlare under århundradens lopp betalat oerhörda summor för att få äga.

Det är därför ganska naturligt, att varje keramiker värt sitt salt förr eller senare önskar mäta sina krafter med Kinas stora mästare. Men det är egentligen inte förr än under senare år som europeiska keramiker lyckats uppnå sådana resultat, att de i högre grad intresserat mera kräsna experter på denna specialitet.

Bland svenska keramiker är det främst Wilhelm Käge som intresserat sig för stengodset och lyckats uppnå nya effekter i såväl form som glasyr. Han har arbetat med ikända massasammansättningar och han har uppfunnit nya. Bland hans uppfinningar är det väl främst Farstagodset, ett tungt, bruntonigt gods, överdraget med halvt genomskinliga, tjockflytande glasyrer i kraftiga, maskulina färger, som hittills mest tjustat kritikerna och samlarna.

Den här gången hade han en ny överraskning i beredskap för dem — "Farsta rost". Det är som framgår av namnet ett järnbrunt gods men av en annan sammansättning än Farstagodset och ganska besvärligt att bränna. Det har en mäktig, ursprunglig verkan på alla som betraktar det för första gången. Det sätter fantasin i rörelse på folk, som när de skall beskriva, vad de känner inför det, talar om "stenåldermässig kärvhet", eller "uppgrävt ur en skogstjärn" eller "tungt primitiva former som minner om naturfolkens keramik . . ."

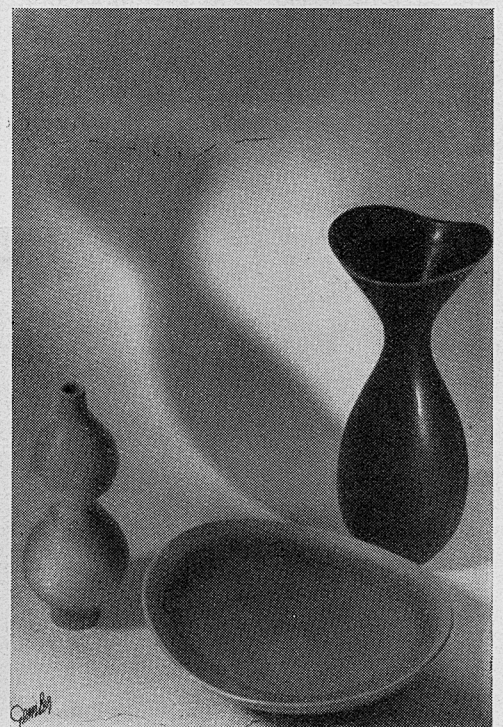
Detta märkligt ensartade intryck på alla som sin plikt likmätigt måste i ord ge uttryck för sina känslor inför trycket av Käges konstnärspersonlighet ger en god värdesättning på hans senaste verk. Till detta är endast upplysningsvis att tillägga, att "Farsta rost" i allmänhet uppträder med en ristad ornering med enkla och ursprungliga mönster, vari glasyren fått ligga tjockt, medan den gnidits bort på de släta ytorna. Denna arkaiska dekor står i fullt samspel med godsets tunga och kärva karaktär.

Även de övriga två av Studions deltagande konstnärer, Stig Lind-

berg och Berndt Friberg, möttes med stor förståelse och uppmuntran av Stockholmskritiken. Stig Lindberg fascinerade samtliga genom sin "blommande keramiska fantasi". Han är representanten för den yngre generation, som medvetet och systematiskt bygger upp någonting nytt. Han är den ende skulptören bland de tre utställarna. Särskilt hans surrealistiska skulpturer, inspirerade av litterära fantasiskapelser, tilldrog sig såväl kritikernas som vernisagepublikens stora intresse.

När det gäller stengods brukar man gärna tala om "eviga former", mest förstås av slentrian men troligtvis beroende på att de allra flesta stengodsföremål formas genom handdrejning. Och det ligger helt enkelt i drejningens natur, att dess symmetriska form-skala inte går att variera så mycket utan att formen blir lidande. Berndt Friberg, Gustavsbergs skånske mästardrejare, är den fjärde generationen av en gammal drejarsläkt och för honom är det fullt naturligt att ge sina vaser och skålar s. k. klassiska former. Även hans mättade glasyrskala är klassiskt sober och är — medvetet eller omedvetet — inspirerad av Sungdynastiens stengods.

För de deltagande Gustavsbergskeramikerna blev utställningen inte endast en stor konstnärlig succé. Även ur kommersiell syn-

Stengods av Stig Lindberg.

Vandra min väg . . .

Det är en strålande söndagsmorgon i maj. Jag går min väg från Mariagatan nedför Wassbergs backe eller "Kalle i back", som det heter nuförtiden, svänger upp till höger, där Åkerlyckan ligger så tyst och morgonstilla i solljuset, omgivet av den vackra gräsmattan med buskar och träd. Inte ens "Macke", vaktmästaren, är vaken.

Jag tar vägen över Kapellslätten, som nu ledsamt nog blivit vandaliserad med en stor skräptipp med porslin och lera och sten och tjära.

Jag kommer fram till Ösbyån. Av gammal vana går man alltid särskilt försiktigt fram, då man närmar sej ån. Men inte tillräckligt i alla fall. Ett par änder lyfta plötsligt med brakande vingslag från åmynningen och styr färden bort mot Rutens träsk. Några abborrhinnor försvinner under trädrötterna nedanför forsen. Av gammal vana går man fram och gungar på rötterna, så att aborrarna ånyo måste ut i strömmen. Jag går fram till slånbärsbusken och tittar om sädesärlan även i år har sitt bo på samma ställe som förr. Mycket riktigt, det ligger redan flera ägg i boet. Även talg-oxen i den gamla alstubben litet längre upp bor kvar i år, annars brukar den boplatsen vara tom vartannat år. Ja, här stod en gång den gamla kvarnen och de glattslipade stenhällarna vittna än i dag om, var hjulet hade sin plats och av grundstenarnas placering,

kan man sluta sej till kvarnens storlek.

Endast en murknad stubbe återstår nu av den björk, som i sin förvuxna näver bar texten: "Kvarn här 1858".

På den solbelysta backslutningen ser man grunden av Snickartorpet. Förvildade vin- och krusbärsbuskar och kring källargrunden klättrande humle talar sitt språk om tider som gått och som aldrig komma åter. Här bodde tydligen en gång hantverkare, som både skötte skvaltkvarnen, som skötte skvaltkvarnen, när det behövdes och snickrade likkistor, när koleran så krävde, och dessutom kanske gjorde dagsverken vid huvudgården.

Men jag fortsätter min vandring stigen upp mot Vilan. Man förnimmar alltid en befriande känsla, när man kommer dit. Det är kanske det som gjort, att våra fäder givit platsen vid Ösbyträsket det vackra namnet.

Denna morgon blev ej som förr av den anledningen, att platsen blivit förstörd av en mängd byggnadsmaterial och en påbörjad bastu, som inkräktar på friden och platsens karaktär. Nej, en bastu är nog bra, men den hade man kunnat placera i det "Vita huset vid Bagarns träsk". Det bär renlighetens tradition inom sej. — Hur det är utanför, ska vi ej nämna i detta sammanhang!

Jag följer stigen till Ösby. Några stolpar i sundet mellan träsket vittnar om den spång, som man

förr hade som förbindelseled med Ösbytorpet på den andra sidan träsket.

Jag nalkas nu Ösby, som har gamla anor. Gården omtalas på 1500-talet och ägdes av Olof i Ösby (F. de Brun: Värmdö skeppslags historia) från 1535 till 1553. Han kallades också länsman. Gården har troligen legat närmare träsket än vad den gör nu och flyttades möjligen, när Värmdövägen byggdes. Det var på den tiden den enda vägen från Stockholm till Värmdö kyrka.

Nu är det emellertid så lugnt och stilla här denna morgon. Gamle Mäster Andersson har slutat att bulta läder och pligga skor, och nu rullar han ej längre sin skottkärra mellan Gustavsberg och Ösby eller tar söndagspromenaden till kyrkan. Men fru Andersson är pigg och kry och kommer med kopparhinken från källan. Hur många gånger har man ej som barn varit inne i den trevnad stugan och druckit friskt källvatten ur tennskopan på bänken innanför dörren!

Jag fortsätter nu till gravhögar, som ligger cirka 100 meter SO om Ösby. Dessa högar äro typiska järnåldersgravar och ha ett vackert läge vid träsket, som vid denna tid var en om ock på sina ställen grund farled mellan Torsbyfjärd och Jakob Bagges fjärd. Namnet Betsede tyder ju också på möjligheten därav.

Under en av dessa järnåldersgravar ligger enligt vad jag från sakkunnigt håll inhämtat en ännu äldre grav, troligen från bronsåldern. Dess stenformation synes

punkt blev den en fullträff. De flesta av de utställda exemplaren snappades nämligen upp redan under de första timmarna, och i trängseln bland ivriga köpare lade

man märke till sådana internationella samlare som den amerikanske och kinesiske ministern. Även kronprinsen, vår förnämste samlare och stengodskonstnär tog till-

fället i akt att införliva en hel del föremål till sina med kräset urval hopbragta samlingar av denna ädla och bestående konst.

G. E. S.

Tord Erik Gustavsson

har antagit släktnamnet

SELIN.

Av Östra Dalarnas erkänt högklassiga virkesproduktion tillverkas

HÖGVÄRDIGA BOSTÄDER, DALAHUS

Våra konstruktioner och standardtyper äro utarbetade i samråd med Statens Byggnadslänebyrå.

Vi ordna för Edert byggnadsföretag erforderliga lån m. m. Begär katalog! Ensamförsäljare:

ERNST OCH BERTIL NORDKVIST

Dalalus, Linghedsågerverks A.-B.

Götgatan 96 Stockholm. Tel. 44 22 00, 44 22 01.

bäst från sydsidan. Men låt oss ej störa deras tusenåriga frid en sån här vacker morgon.

Jag följer nu den gamla Värmövägen mot Gustavsberg och kommer så till den plats, där Ösby gamla grindar förr spärrade vägen. Där tar jag av till höger upp mot Ösby norrgärde. Någon älgfamilj brukar alltid hålla till däruppe i gläntorna, men sedan skjutbanan kom till, har de uppträtt mera sparsamt.

Jag hade emellertid tur denna gång, ty tre rådjur betade lugnt invid skogskanten. Bocken fick snart vittring av mej, slog framfötterna i marken och kastade sej i vilt språng snett över åkern in i skogen, följd av de andra två. Deras vita bakdelar försvann mellan granarna.

Tvenne fiskgjusar svävade litet längre norrut på en plats över skogen. Troligen kretsade de över sitt bo i den gamla tallen i Skevikskoggen. Jag visste ju förut var boet var beläget så jag hade ingen svårighet att gå rakt på det. Under tallen låg en mängd tumstjocka grenar, som gjusen tydligen kasserat. Nu kom den ena av gjusarna med en kaja tätt efter. Gjusen flög lugnt, men kajan var tydligen uppretad av någon anledning och anföll gjusen uppifrån precis som ett jaktplan. Gjusen undanmanövrerade, men kajan var snabbare i vändningarna och slet plötsligt åt sej en stor stjärtfjäder från gjusen. Denne vände sej då mot kajan i ursinnigt raseri. Kajan dök ned mellan träden, där gjusen ej hade någon chans med sina stora vingar. Så upprepades striden på nytt flera gånger, och än flera fjädrar fick gjusen släppa till innan kajan tröttnade och försvann.

Så fortsatte jag till Klosterberget eller Björnberget, som det rätteligen heter. Har ni hört säggen om det stora klippblocket, som bil-

dar grottan. Jo, det berättas, att på den tiden, då det fanns riktiga troll, så bodde det just ett trollpar här i berget, och de hade tre riktiga trollungar. En dag när trollungarna lekte nedanför berget, ville de bygga en grotta åt sej och bad därför föräldrarna om hjälp. Därav kom det sej, att trollgubben och trollgumman tog ett ordentligt klippstycke och släppte ned det till de tre trollungarna, som skulle ta emot det. Men klippstycket blev för tungt för de små. De krossades under blocket, och när föräldrarna såg detta, blev de så ledsna, att de dog av sorg. Så nu finns det inga såna troll mera.

Den nuvarande åkern framför berget var förr ett träsk, kallat Björnträsket, vars vatten drev en liten kvarn, som det ännu finns rester efter. Det lär även finnas lämningar efter en gråstensmur inne i grottan, som möjligen varit ett kloster. Det finns kanske anledning att antaga, att namnen Munkmoraberget och Munkmoraängen härleda från ett sådant kloster och att Murkdalen, oavsett hur det nuförtiden stavas, kanske har hetat Munkdalen. Fonetiskt är ju förstavelsen riktig. Växlingen mellan två bokstäver förekommer ju t. ex. även i namnet Mölnvik. Förstavelsen betyder kvarn. Detta har man numera glömt. Nu säger man rätt och slätt Mörnvik.

Medan dessa tankar snurrar runt, börjar kyrkklockorna ringa, och jag vänder hemåt den gamla välkända stigen. När jag kommer till Murkdalskällan, möter mej nu ett nytt perspektiv. Det är radhusbebyggelsen, som härifrån ger ett nytt inslag i bilden. Ingen "älvalek" av grå rök dansar över de ljusröda tegeltaken, utan en klarblå sommarhimmel välver sej denna dag över dem.

Jag går nu bakom Skeviksgatan och upp på Grindstuberget. Häruppe finns det, som förmodligen de flesta gustavsbergare känner till, lämningar efter en ringmur av kullerstenar, som skall ha varit ett skydd åt befolkningen under osäkra tider. Av muren återstår nu inte så mycket, då den kanske fått tjäna som byggnadsmaterial både till prästgården och Skeviksgatan och en hel del skyddsrum på sista tiden. Det skulle dock vara intressant att veta dess kulturhistoriska betydelse. Vandra min väg, om inte annat så i tankarna. Och så

Jag sökte.

Jag sökte bland skära koraller,
i musslornas tillslutna skal,
vid sjötångens brungröna galler,
i världshavets blånande sal.

Jag sökte en ädelstenspärla,
när Orions guldstjärna brann.
I arla jag sökt liksom särila
med tankarnas löpande spann.

Jag sökte i mänsken och drömmar,
legender och helgonaskrin;
jag sökt i de stridaste strömmar
och tegarnas blånade lin.

Jag sökte vid näckrosens krona,
i häggens och lindarnas blom,
där bikupans svärmar sig gona,
men ständigt min ränsel var tom.

Jag sökte i rosornas riken,
jag sökte i liljornas hov,
men gick liksom förut besviken
i skogarnas dunkla alkov.

Jag lyste med diktarens fackla,
men pärlan jag där icke fann.
Mitt hopp därför började vackla,
när allt blott till aska förbrann.

Ett svar på den längtan jag kände,
en lykta för snavande fot,
en svalka, när pulsslagen brände,
ett hjärta att luta mig mot

jag fann i Betaniens lunder,
där Mästaren talar till mig
och avslöjar tillvarons under
och visar mig levnadens stig.

Ty pärlan är gudsordet klara,
som utgår av Mästarens mun.
Ej vilse skall sökaren fara,
som har evangelium.

J. A. LÖFDAL.

träffas vi på nytt i Gustavsbergaren med våra olika synpunkter i dessa frågor.

A. Björkman.

Ärade kunder!

Gunnar Floréns CYKELVERKSTAD

är flyttad till Grindstugärde
C 16, Gustavsberg, tel. 218.
Cyklar, däck och slangar säljes.
Reparationer utföras.

ANLITA

vid transporter av alla slags
gods

John Svenssons

ÅKERI

Gustavsberg. Tel. 276.

SALT STÄNK FRÅN FARSTAVIKEN

I enig uppmarsch på kyrkvallen
tackade vi för krigets upphörande i Europa. Vi greps alla av ett spontant behov att få känna samhörighet med alla gustavsbergare och att få jubla högt över den återvunna friheten i Norden. Det var en vacker kväll med hänförd sång, inspirerat tal, varma tankar och värdighet. Är det förhåvelse, om vi tycker, att det var stil över vår första fredskväll jämförd med stockholmarnas kungsgateyra.

Vid en rundvandring

i Höjdhagen så här års erinrar man sig allt styggt, som sagts om de litet hur som helst utslängda "kaninburarna". Den skall vara underligt skapt, som inte nu måste medge, att de låga, hemtrevliga husen naturligt och vackert inpassats i skärgårdshagens säregna miljö. Området börjar helt enkelt bli en tjusig idyll.

Ett oskrivet blad

är ännu Grindstugärde. Det kan helt säkert bli stilfullt och populärt, men ännu är bara en sak viss. Området är inte byggt för normalfamiljer med 3—4 barn. För nygifta och barnlösa med eller utan inneboende bör det kunna bli trivsamt. Ett trängande behov är det alltså fortfarande, att ett verkligt

egnahemsområde med det snaraste kommer till stånd. Det kanske bör betonas, att byggnation inom detta område måste medgivas utan alltför snäv begränsning med avseende på anställningsförhållanden.

Väl värt pengarna

var nog allmänna meningen om den stora idrottsfesten, som hölls en vacker men kylig kväll in dem wunderschönen Monat Mai. Det var sjunde klassen och skollovskolonien, som skulle få välbehövlig förstärkning till reskassorna. De fick 230 kr. vardera och allmänheten sitt lystmäte på skratt.

Ett stjärnprogram

är det ingen överdrift att tala om i samband med K. F. U. M:s elitgymnaster och fribrottarna Westergren och Frändfors. Skämtstafett mellan pojkar och gubbar har alltid sin tjusning, och fotbollen mellan outsiders från fabriken och kommunen vill man inte gå miste om. När så det hela får lämplig inramning genom medverkan av blåsorkestern och manskören samt en påpasslig och spirituellt speaker, så måste arrangören Einar Olsson ha en dunk i ryggen för fullträffen. Fråga är, om inte fjolårets toppnotering med Arne

Andersson och krubba-pojkarna överträffades.

Inspirerat och målsuget

kämpade fabriken lag från första stund, men något målkalas kunde det inte bli tal om, då samhällets bur vaktades av själva fjärdingsmannen, och prästen i försvaret med liv och själ gick in för att bryta udden av Bodelssons och driftschefens alla onda anslag. Resultatet 2—1 till fabriken lag kändes ju särskilt bittert för kommunens yttrar, landstingsmannen och bagarn, som formligen vätte planen med svett och för effektive Lorang, men vad kunde uträttas mot långarmade Sundin i mål och dribblern Dahlberg för att inte tala om profsen Forslund och blixtsnabbe byggarn Göransson längst ut. Målgörare var Dahlberg med fint skott ur sned vinkel, Borg med tur- och returskott och Möller efter bortfintning av back och målvakt.

Med de ljusaste förhoppningar

väntar vi nu på nya konsumaffärens öppnande. Man har naturligtvis som de flesta ondgjort sig över den yttre skepnaden men väl inomhus är all kritiklusta som bortbläst. Överallt är det rymligt, ljus och ändamålsenligt. Affärschefen blir rent lyrisk, när han demonstrerar alla finesser. Och vem undrar på det? Åtminstone inte

Krönikören.

För en avgift som alla ha råd till

1. Sjukpenning varje dag under två år.
2. Läkarevårdsersättning.
3. Sjukhusvårdsersättning och ersättning för intagningskostnader.
4. Moderskapshjälp.
5. Barnförsäkring utan särskild avgift.

GUSTAVSBERGS OCH INGARÖ ERKÄNDA SJUKKASSA

Tallåsen 20, Gustavsberg. Tel. 156
Postgiro 138630

Exp.-tid vardagar utom lördagar 9,00—13,00. Månd., onsd. o. fred. dessutom 16,30—18,30.

Näsets Livsmedel

Aspvik, Gustavsberg

Rekommenderas

Anders Bonnevier

S A D E L M A K E R I

och

T A P E T S E R I.

Tel. 341.

Smånytt från Porslins- fabriken

Båtarna har börjat sina sommarturer och nu kan gustavsbergarna göra den vackra färden till Stockholm och tillbaka för 1:25. I övrigt är priserna för enkel resa 1:75, tur och retur 3:—. Till Stockholm går båten på vardagar kl. 7,40 och 15,00, på söndagar 16,00 och 18,30.

Elsa Brändström gästade Gustavsberg på själva 17 maj. För såväl den äldsta i fabriken som treåringen i Höjdhagen var det nog en upplevelse att få trycka en verklig människas hand.

Från **England** hade vi för några veckor sedan besök av trenne arkitekter, som skall förmedla inköp av svenska trähus till England. Från **Amerika** kom någon tid därefter ett par socialattachéer jämte en radioman från ett av de större radiobolagen i USA. En vacker dag kanske vi få en intervju mellan USA och Gustavsberg per radio. För Tretton och Radhusen hade man idel lovord och konstproduktionen intresserade alldeles särskilt.

I **studiesyfte** besöker så den ena gruppen efter den andra vårt samhälle. Arkitekter och byggmästare med Olle Eng-

kvist i spetsen var här den 23 maj. Representanter från Saltsjöbanan, Stockholms stads trädgårdsstäder, en grupp egnahemsarkitekter gjorde rundvandringar några dagar senare. Elever från Hantverksinstitutet kom den 31 maj. Hela skolklasser gör nu resan ut till Gustavsberg, som börjar bli alltmer namnkunnigt.

Frihetsgåvan till Norge startade med en spontan insamling till 17 maj och gav i en- och tvåkronor 1.058:—, som insändes med följande vers:

”Norge fritt, Quisling slagen, jubel högt för frihetsdagen!

Lycka till i fredligt värv, önska vi med denna skärv.”

Arbetarna vid Gustavsbergs Porslinsfabr.

I pressläggningen förmåles att en ännu större aktion är igång för Norgehjälpen.

Fotbollsserien mellan avdelningarna väcker stort intresse och det är spännande matcher som går på idrottsplatsen om onsdagarna. En verkligt bra match gjorde Sanitets och Tjänstemännen den 30 maj. För att inte tala om ”gubbmatchen” vid festen för skolkolonien, då ”Bodelsson spöa prästen med 2—1”.

Gymnastik under arbetet har prövats och fortgår 10 min. varje dag å Målar-salarna. Tora Severin leder uppmjukningsrörelserna, medan arbetslokalen också luftas ut.

”**Så ska vi ha't**” heter en broschyr, som redigerats av Kaj Andersson i Slöjdför-

eningen, och som på ett mycket trevligt sätt redogör för Gustavsbergscirkelns studier i heminredning fram till utställningen i Radhusen. Cirkeln fortsätter sin studieverksamhet och har fått i uppdrag att inlämna förslag till inredning av gustavsbergarnas egen friluftsgård vid Asp-vik.

Träslöjds kursen i Tretton avslutades för säsongen den 18/5. Intresset har varit livligt och ett varierande antal slöjdmodeller ha sett dagens ljus, såsom sybord, bokhyllor, gunghästar, soffbord, musikinstrument m. m. Från Tretton har deltagit 8, från Pojkhemmet 10 och från samhället i övrigt 10 personer. De som gått i giftastankar har ovedersägligen varit flitigast.

Elektriska strömmen utbygges i samhället till 220/380 volt. I radhusen är detta genomfört och Höjdhagsområdet är i dagarna överkopplat till ny transformator. På grund av konflikten och ransoneringsbestämmelser blir arbetet fördröjt men i sinom tid kan alltså ledningarna klara en större belastning och ge bättre belysning — även till gatorna. Det torde ej vara klokt att nu köpa dammsugare eller apparater för 127 volt.

Vattenförsörjningen kommer också att bli effektivare. Just nu håller snabbfilter på att uppsättas vid reningsverket och en ny vattenreservoir är under uppförande.
Gösta Dahlberg.

Till Danmark och Norge

*Er öppna skål blev långsamt fylld till randen
av lidandet som sändes över landen.*

*I kampen mot de män och år som härjat
blev godset av den bittra drycken färgat.*

*Nu lyftes högt i glädjens ljus symbolen:
av sällsamt djupnad lyster skimrar skålen.*

A. HALD.

FRÅN LERA TILL TALLRIK.

Forts. från föreg. n:r.

Den primitiva krukmakarkonsten hörde således helt och hållet till kvinnans värld. Varje kärl som framställdes var ett verk av kvinnohänder. Hon samlade leran och bar hem den på sin rygg. Hon rengjorde och knådade den. Hon rullade ut den till tunna strimlor som hon sedan omsorgsfullt och systematiskt staplade upp ovanpå varandra, tills hon hade byggt upp sitt kärl. Hon dekorerade det med ett tandat mönster och brände det i en öppen eld. Och sedan slet hon ut det i hushållsarbete. Under stenåldern och den tidiga bronsåldern var i sanning krukmakarkonsten ett kvinnligt monopol.

Allt detta ändrades med införandet av drejskivan. Men denna är naturligtvis ingenting annat än ett hjul som snurrar horisontalt kring sin axel istället för vertikalt som på en kärra. I själva verket består tamilernas drejskiva alltså av ett primitivt kärrhjul med fyra klumpiga ekrar och har fortfarande identiskt samma utseende som det första primitiva kärrhjulet.

Uppfinningen av drejskivan byggde således på hjulets användning som transportmedel, och överallt i de stora kulturområden, där drejskivan kommit till användning har också hjulet varit känt och spelat sin stora roll i kulturutvecklingen. Men även om de kulturer som begagnat sig av hjulet och drejskivan är vidsträckta, är de dock geografiskt begränsade till ett visst område på jorden. De har endast funnits i den Gamla världen och omfattar Egypten, Medelhavsländerna, de västasiatiska länderna, Indien och Kina. Drejskivan är inte endast ett tecken på en högre kultur, uppfinningen därav är det första och nödvändiga steget till en högre kultur. Där ligger dess oerhörda betydelse.

Uppfinningen av hjulet och därefter drejskivan skedde relativt sent i Egypten. Sannolikt tillkom de som en utveckling av den symbol för solcirkeln, som prästerna begagnade sig av i sina riter. Just när detta hände, har inte exakt kunnat bestämmas, men det sammanföll med den period då egypternas byggnadskonst var fullt ut-

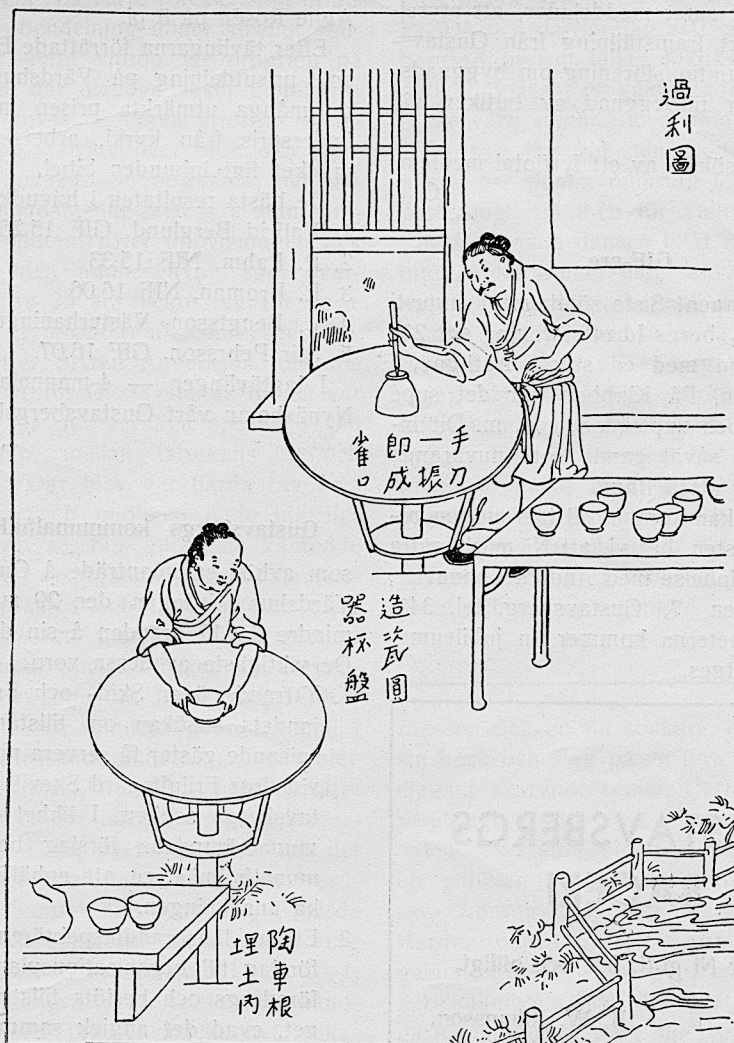
vecklade. Detta ursprungliga religiösa sammanhang har för resten aldrig brutits. Drejskivan har alltid varit en symbol för naturens skaparkraft. Hos judarna såväl som hos kineserna blir drejaren och hans drejskiva ett uttryck för Skaparen.

Drejskivan var en mannens uppfinning, och kom så att säga från en annan värld. Den saknade varje förbindelse med vad som förut hade använts inom krukmakeriet och infördes, när mannen övertog detta arbete från kvinnan för att omedelbart göra ett självständigt yrke av det. Drejandet blev ett manligt yrke. I alla de stora keramiska länderna. Indien och Kina, upprätthålles än i dag en sträng uppdelning mellan krukmakare, som slår leran i form, och drejare, som drejar den. Indiska drejare får inte gifta sig med kvinnliga krukmakare som arbetar med formar eller framställer avbildningar.

Överallt där lera drejas är drejaren manlig — aldrig kvinnlig.

I Kina och de gamla kulturländerna vid Medelhavet och västra Asien var förhållandena enahanda, vilket inte förvånar när man betänker att den forntida kinesiska kulturen var uppbyggd på samma grund som de västliga civilisationerna. Liksom kineserna årtusenden senare erhöll sitt glasyrkunnande från Egypten, erhöll de även drejskivan därifrån. Och samtidigt som drejskivan introducerades i det kinesiska krukmakeriet, övertog männen arbetet på fälten bakom den samtidigt introducerade oxdragna plogen. Bonden och krukmakaren blir med ens medvetna om sin betydelse, och det är inte en tillfällighet när sagorna om den kinesiske hjältekejsaren Shun (2258—2206 f. Kr.) berättar om hans i ungdomen fenomenala skicklighet som jordbrukare, fiskare och drejare.

G. E. S.

Porslinsdrejning i en kinesisk fabrik på 1700-talet.

Gustavsbergsnytt.

Mörtnäs fastighetsägareförening

avhöll den 26 april ordinarie årsmöte i Lillienhoffska huset vid Medborgarplatsen i Stockholm.

Styrelsen beviljades tacksam ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret. De avgående styrelseledamöterna, försäljningschefen G. Janestål, direktör M. Statlander och notarien Th. Dahlgren, omvaldes enhälligt. Till suppleant efter herr Edv. Andersson valdes herr H. Ytterberg, Mörtnäs, och herr Edv. Ericsson omvaldes som suppleant.

På dagordningen förekom bl. a. fråga om avgifter till Grisslingebadet. Årsavgiften i föreningen sänktes från 8 till 5 kr., i stället infördes en säsongavgift för badet om 3 kronor per familj. Vidare beslöts att föreningen skulle uppföra ett antal badhytter för uthyrning.

Ett förslag om anläggande av avloppsnät föranledde livligt meningsutbyte, men mötet beslöt att föreningen f. n. ej borde engagera sig i saken utan uppdrog åt styrelsen att till vederbörande myndighet anmäla eventuellt sanitära olägenheter.

Slutligen framfördes bl. a. önskemål om telefonkiosk samt meddelades, att styrelsen tillstyrkt framställning från Gustavsbergs konsumtionsförening om byggnadstillstånd för tillbyggnad av butiken vid Grisslinge.

Mötet besöktes av ett fyrtiotal medlemmar. G.

GIF-are.

i förskingringen! Sista söndagen i augusti firar Gustavsbergs Idrottsförening sitt 25-års jubileum med en större festlighet i Klubbparken. På Klubben blir det supé med dans och uppträdande m. m. Dit inbjuder vi såväl gamla som nuvarande medlemmar att delta.

Då vi ej kan komma till tals med samtliga före festen, ber vi, att Ni måtte sätta Eder i förbindelse med Anders Bonnevier, Ekedalsvägen 7, Gustavsberg, tel. 341. Till festligheterna kommer en jubileumsskrift att utges.

Vik denna dag för ett besök i Eder hemtrakt och Eder idrottsförening.

Kommitterade.

Södertörnsmästerskapet

i terräng gick i Gustavsberg söndagen den 29 april med GIF som arrangör. Den 2,000 m. långa banan var lagd av Acek Eriksson. På grund av den rikliga nederbörden blev den tyvärr ganska tungsprungen.

I huvudklassen startade 22 man. Vi höll givetvis på vårt eget nyförvärv, Valfrid Berglund, den bäste löpare vi haft sedan Bror Söderling. Berglund svek oss inte. Han vann överlägset före Rahm, Nynäshamn. Det var ett verkligt nöje att se B. löpa i mål, överlägsen i stil och nästan oberörd av den ansträngande löpningen. — En överraskning var Stig Pehrssons 5 placering. Endast 2 sek. skilde honom från 3 pl.

Juniorsegrare blev Stig Tullberg, Stuvsta. Bäste gustavsbergare blev Kurt Johansson på 7 pl.

Ungdomsklassen vanns av Hans Axelson, Skuru. Bäste gustavsbergare blev Agne Rosén på 8 pl.

Efter tävlingarna förrättade Ejnar Ohlsson prisutdelning på Vårdshuset. Bland de många utmärkta prisen märktes ett hederspris från kyrkl. arbetskretsen, en mycket fint inbunden bibel.

De bästa resultaten i huvudklassen:

1. Valfrid Berglund, GIF 15,26
2. R. Rahm, NIF 15,33
3. R. Broman, NIF 16,06
4. L. Bengtsson, Västerhaninge 16,07
5. Stig Pehrsson, GIF 16,07.

I lagtävlingen — 4-mannalag — slog Nynäshamn vårt Gustavsbergslag.

T. Rolf.

Gustavsbergs kommunalfullmäktige,

som avhöll sammanträde å Gustavsbergs Vårdshus tisdagen den 29 maj hade ej mindre än 17 ärenden å sin dagordning. De viktigaste av dessa voro:

1. Yttrande över Skid- och Friluftsrådets ansökan om tillstånd, att till spisande gäster få servera pilsnerdricka vid dess Friluftsgård Skevik inom Gustavsbergs socken. I likhet med kommunalnämndens förslag beslöt kommunalfullmäktige att enhälligt tillstyrka ansökningen.
2. Ett av länsbrandinspektören upprättat förslag till organisationsplan för länet föredrogs och beslöts tillstyrka förslaget, evad det angick sammanslagning av Ingarö och Gustavsbergs socknar till en brandrote.

Berglund leder före Rahm.

3. En till kommunalfullmäktige av herr K. V. Svensson ingiven motion angående uppförandet av samlingslokaler i Gustavsberg resulterade i, att fullmäktige tillsatte en kommitté av 5 personer, vilka ha att företaga en allsidig utredning av frågan. Till kommittéens utsågos: herrar Axel Öhlund, Harry Pettersson, Gösta Dahlberg, Gunnar Andersson och Harald Lindholm med herrar Karl Nyman och Erik Sjökvist samt fru Alice Margareta Pettersson som ersättare.
4. Gustavsbergs systuga beviljades ett anslag av 100 kr. till innev. års verksamhet.
5. Bifölls folkskolestyrelsens förslag om att hos Kungl. Skolöverstyrelsen begära reglering av en tjänst i kvinnlig slöjd och hushållsgöromål vid folkskolan, fortsättningsskolan och yrkesskolan i Gustavsberg.
6. Uppdrogs åt kommunalnämnden att företaga utredning rörande möjligheterna för utvinnande av flera bostadslägenheter i Norra Lagnö skola genom

Hos

GUSTAVSBERGS BAGERI

köper Ni gott, bra och billigt.

K. W. Johansson.
Tel. 25.

GUSTAVSBERGS BILSTATION

Karl Skånberg.

Personbilar dygnet runt.

Tel. 39.

reparation och omändring av nämnda fastighet.

7. Fullmäktige, som beretts tillfälle avgi-va yttrande över länsstyrelsens förslag till valkretsindelning för val av lands-tingsmän, beslöt enhälligt anhålla, att föreslagen indelning betr. valdistrikt IV ej bör fastställas. Fullmäktige an-såg, att Värmdö skeppslag, Nacka soc-ken och Saltsjöbadens köping borde utgöra en valkrets, då dessa socknar geografiskt höra samman och samar-bete i skol- och andra frågor bedrivs inom nämnda område.
8. Beslöts ingå till H. Maj:t Konungen med ansökan om tillstånd att få teck-na borgen för tertierlån med 135.000 kronor under tiden intill 1946 års ut-gång.
9. Dagens sammanträde avslutades av ordföranden, vilken påminde om den fred, som nyligen avslutats i Europa och erinrade om de uppgifter, som ävi-la nationerna och varje individ i sam-hället under de år som stunda i strä- van att återuppbygga, vad kriget sköv-

lat och slutade ordföranden sitt an-förande med orden:

"NU SKÖNJES LJUS ÖVER FRAM-TIDEN".

V. F g n.

Idrottsfest.

Fredagen den 25 maj hade GIF anord-nat en fest på idrottsplan till förmån för skolbarnens skolresa. Den här gången hade Ejnar Olsson och c:o åstadkommit ett verkligt stjärnprogram. Eller vad sägs om följande: uppvisning i fribrottning mellan två sådana storhejare som Fränd-fors och Vestergren, Sveriges två bästa fribrottare, KFUM:s elitgymnaster, som bidrogo med en av de flottaste uppvis-ningar man kan få se. Vidare medverkade blåsorkestern och manskören, fotbollslag och stafettlöpare.

Brottnarna inledde. De fällde varandra i alla tänkbara lägen och använde alla tänkbara grepp. Efter c:a 10 min. upp-visning lämnade de mattan genomsvetti-ga trots kylan.

Sedan var det KFUM-truppens tur. Den svängde elegant och taktfast in på plan och började med ett fristående pro-gram, där man främst imponerades av den absoluta samtidigheten, samt att alla voro "bergis" på varje rörelse, som utför-des, t. ex. bendlning under absolut still-het. Efter detta vidtog ett program på bommarna, där otroliga saker genomför-des av truppen. Slutligen utfördes varie-rande hopp i ström över plint och häst. Publiken uppskattade nog mest överslag-et efter handstående med fyra man sam-tidigt på plinten. Efter uppvisningen fick KFUM-truppen minnesgåvor, som över-lämnades av 25 st. flickor, en för varje gymnast. Gymnasternas ledare, den 70-årige kamrer Sixten Andersson, tackade med ett leve för Gustavsbergs IF. Så var det klart för det verkliga spexet — en fotbollskamp mellan fabriken lag och samhällets. Där blev det hårda tag från båda sidor, och publiken hade hjärtligt roligt åt att se, hur gubbarna kämpade med verkligt vikingahumör. Samhället ha-de både prästen och fjärdingsman med. Det bevisar, att man verkligen gått in för att vinna. Spelet började lite trevan-de. Det blev inte full fart, förrän Gösta Dahlberg i 6:e minuten petat en boll i mål förbi utrusande Söderberg. Detta blev halvtidsresultatet. I andra halvtid satte Movingers gossar allt på ett kort. Bagar-kalle låg i för livet och drog upp det ena anfallat efter det andra, men Nord-gren och Sundin höll rent hus. I fjärde minuten fick emellertid Borg en fin stic-kare och han sköt den säkert i mål, 1—1. Fabriken igångsatte nu en formlig kano-nad, men med tur och skicklighet lycka-des Söderberg freda målet, ända tills Gö-

FRITT FORUM

Kyrkbacken.

Det är säkert många med mig som tycker det vara bra och riktigt, att kyr-kan hålles öppen. Vi kan själva få gå in och se, hur vackert allt är, när vi vill. Och vi kan få visa våra gäster, vilken modern och fin altartavla kyrkan har. Det gillar både vi och våra gästande vänner.

Men skulle vi gustavsbergare inte ock-så kunna komma överens om att efter-följa de där gröna anslagens uppmaning att inte beträda kyrkbackens gräsmattor vi måtte väl ändå ha tillräckligt många andra backar att sträcka ut oss på! Ett vänligt påpekande till främlingar, som tar sig friheten att rasta på kyrkbacken bör säkert ej heller missförstås av dem. Låt det bli lugnt och prydligt även omkring kyrkan. Det önskar och hoppas

En tacksam gustavsbergare.

Klubbparken.

Har gästat Klubbparken vid den mo-derna dansen på lördagar och onsdagar och den gamla dansen på söndagar. I stort sett går det trevligt och städat till men några avarter skulle jag vilja påpe-ka. Då och då har jag sett en och annan berusad person lulla omkring. Skall inte dylika avvisas av vakterna även om de råkar vara samhällsmedlemmar?

Så såg jag vid den moderna dansen några par flänga omkring i någon slags "jitterbug" till men för andra dansande. Vid den gamla dansen tillät man däremot inte någon annan dans än den påbjud-na! Förbjud "jitterbugen" eller låt den dansas separat som sådan, vederbörande till spe, androm till varnagel.

Jag har också lagt märke till att fri-luftscenen behöver renoveras eller om-byggas för friluftsteater! Skall parken bli folkpark måste man också undvika att omgärda den med sopor och avfall i tipp och träsk. Men annars är det bra, parken vacker, kaffet gott, musiken fin och per-sonal och publik trevliga.

"Tack för titten."

ransson fick en fin stickare, dribblade av sin back och slog på en lyra, som Möller elegant skarvade i mål. Detta blev slut-resultatet, 2—1.

I halvtid slog sjunde klassens pojkar ett gubblag i kurirstafett, trots att Gus-tav Lorang gick som självaste Verner Hardmo och August Eriksson slet som en galärslav med Dahlberg på en skottkärra.

Behållningen blev 428 kr. Gustavsber-garna har alltså givit skolbarnen en god hjälp.

T. R o l f.

V Ä L K O M N A

till

Midsommarfest

i Klubbparken

Midsommarafton 17—19, 20—1

Midsommardagen kl. 16—18, 20—23,30

Dans, lekar kring majstången

Tombola Rosengård Fiskdamm

Chokladspel Skjutbana Pikkast-

ning Porslinskrossning

D A N S till Helge Asplunds

orkester

Skytteföreningen

Lottakären

Ungdomsläger.

En ansenlig skara ungdomar hade samlats till Värmdö söndagen den 10 juni till en skärgårdens egen ungdomsdag. Prosten predikade. I skolans gymnastiksal drack vi kyrkkaffe och hörde föredrag. Vi såg modellflyg och hade tid för lekar. Det hela var som en liten upptakt till vårt efterlängtade ungdomsläger i Aspvik den 12—15 juli. Vi gustavsbergare står för anordningarna. Vi skall också göra det bästa

Det blir ett synnerligen rikt och omväxlande program. Ett utförligt programhäfte utkommer om några dagar. Lottorna lovar att sörja för att vi får rikligt av detta livets goda.

Huvudföredragen blir:

”Nu gäller det”, av pastor I. Ström,

”Unga hjärtan”, av pol. mag. Birgit Johnsson,

”Hembygden”, av överl. V. Gezelius, o. s. v.

Alla gustavsbergare inbjudas till vårt lägerbål fredagen den 13 juli. Försumma ej detta tillfälle. Gustav Forsman sjunger visor till luta. Ragnar Israelsson berättar om humor och allvar, o. s. v.

God tid är anslagen till fotbollsturnering och friluftsliv. Vi väntar många deltagare från Gustavsberg och hela skärgården.

Väl mötta till vårt första läger.

Johan Movinger.

INNEHÅLL:

Nordens flaggor. Dikt av Lars-Erik Essén	1
Den 7 maj. Av Johan Movinger	1
I samverkan. Av Erik Wadström	2
Inför framtiden. Av Hjalmar Olsson ..	3
Gamla arbetslag. Av G. Säfström	4
Mjölkförsäljningsföreningen. Av G. Boox	5
Min dagliga gärning. Av Karin Johansson	7
Fabrikens äldsta. Av Johan Movinger ..	9
Från pastorsämbetet	10
Gustavsbergstudion utställer stengods. Av G. E. S.	11
Vandra min väg. Av A. Björkman ..	13
Jag sökte. Dikt av J. A. Löfdal	14
Saltstänk från Farstaviken	15
Smånytt från porslinsfabriken	16
Från lera till tallrik. Av G. E. S.	17
Gustavsbergsnytt	18

Pris 30 öre.

Klipp ur uppsatser om bävern.

”När bävern ska fälla träd, gnagar han som en riktig skogshuggare”.

”När man ser en bäver, som fällt ett träd, ser den ut som en pennudd”.

”Då det blir vinter, så fäller han träden på hösten.”

— o —

Misstänkt.

— Har du hört något nytt från kopparlagare Pettersson, han som reste till Afrika i fjol?

— Nej det sista man hörde från honom var att han lagat en kokgryta åt en kabinahövding.

*

Alltid något.

— Fick du något med av de 100.000 kr. som din syster vann på lotteri?

— Ja, en sväger.

*

Hemmets problem —

— och samhällets ...

● För hundra år sen var det en revolutionerande tanke att ge kvinnan en fullmyndig ställning i samhällslivet. Men för de kooperativa pionjärerna var det dock något självklart, att det icke skulle göras skillnad mellan kvinna och man i fråga om demokratiskt inflytande.

Demokrati förutsätter vetande. Kvinnornas studiearbete inom Kooperationen har nått en omfattning som kanske ingen annanstans. Över 25.000 kvinnor deltar i de kooperativa gruppernas och kvinnogillenas studiearbete, där hemmets problem liksom samhällets diskuteras.

Uppriktigt samarbete mellan kvinna och man utmärker det goda hemmet. Kooperation är just ett dylikt samarbete — ett samarbete mellan hemmen för samhällsgagnande mål. Det kräver kvinnornas aktiva medverkan.

Bliv medlem!

konsum/kooperativa